

नमो तस्य भगवतो अरहतो सम्मा समुद्दस्स

आनन्द भूमि

THE ANANDABHUMI

(BUDDHIST MONTHLY)

यः
म
रि
पु ही

(मिश्र अपृतानन्द हो बौद्धशब्दकोश संपादनार्थ सहयोग स्वरूप आनन्दकुटी
विहारगुठीलाई कम्प्यूटर प्रदान)

एक प्रतिको ३।

वार्षिक ग्राहक शुल्क ३०।

आजोवन ग्राहक शुल्क ३०।।

बुद्धमित्र २५३२

मार्ग पूर्णिमा

विक्रमसम्वत् २०४५

पौष

नेपालसम्वत् ११०६

कद्दला च्छ

1988 A. D.

Decemder

No. 9

वर्ष १६

अंक ६

Vol. 16

आनन्दकुटी विहार

संरक्षक

महानायक आचार्य भिक्षु असृतानन्द महास्थविर

प्रधान-सम्पादक

भिक्षु अश्वघोष

ध्यानस्थापक

भिक्षु मैत्री

सम्पादक

सुवर्ण शावय

फोन नं. २०१२८५५

कार्यालय

‘आनन्दभूमि’

आनन्दकुटी विहार

पोष्टवेस नं. ३००७

स्वयम्भू, काठमाडौं

फोन नं २-२४४२०

प्रकाशक

आनन्दकुटी विहारगृही

आनन्दकुटी, काठमाडौं

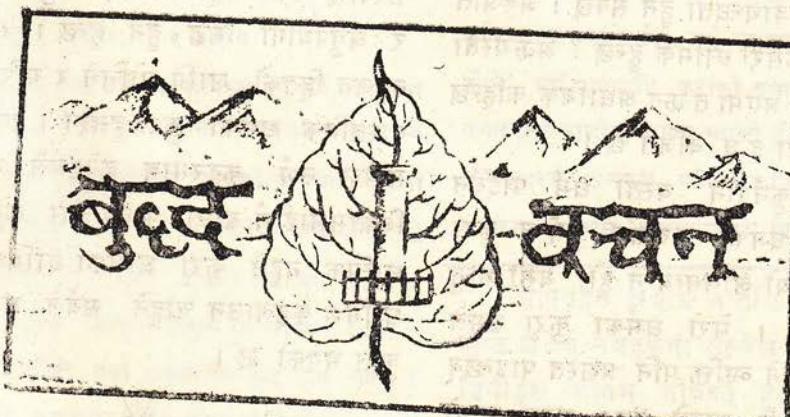
नगर-कार्यालय

‘संघाराम’

भिक्षु तालीम केन्द्र

लुटी, क्षेत्रपाटी, काठमाडौं

फोन नं. २-१५०१०

बार बार पाठ नमनु मन्त्रको मैल हो, बढार कुँडार नगर्नु घरको मैल हो,
आलस्य सौन्दर्यको मैल हो र प्रमाद पहरादारीको मैल हो ।

सम्पादकीय

कटूरपन्थी धार्मिक हुँदैन

धर्म चाहे जुनसुकै मानिसले ग्रहण गरेको होस् त्यसको लक्ष्य र उद्देश्य मानवहित नै हो । कुनैपनि धर्ममा मानवहित हुन्छ भने त्यो साका धर्म हो सबै मानवको । कसैले भनेको कुरामा लाग्नु धर्म होइन । सबैको हितको कुरा भएमा त्यो नै धर्म हो त्यो भनिएको होस् वा नभनि-एको । आफ्ना धर्मगुरुले भनेको मात्र हो भन्ने कोही छ भने त्यो व्यक्ति धार्मिक कहिँदैन किनकि त्यो कटूर छ । कटूरता भनेको जिदीवालपना हो, एकोहोरा घोडा रँ हो जसको दुबै आँखाका दायाँ बायाँ पट्टी लगाइएको हुन्छ । कटूरता भावना होइन स्वार्थन्धता हुन सक्छ । अरुप्रति डाह गर्ने व्यक्ति कसरी धार्मिक हुन्छ ? अछयस्ता डाहो व्यक्ति बौद्ध भएमा त रुन अधार्मिक कहिन्छ किनकि बुद्धधर्ममा द्वेष वर्जित छ ।

संसारमा कुनैपनि यस्तो धर्म पाइँदैन जसमा कसैको धर्मका कुरासँग कुनै न कुरा नमिलेको होस्, यो आमसत्य नै हो, यसो भन्नु अत्युक्ति हुनेछैन । मेरो धर्मका कुरा उसले चोन्यो भनेर भन्ने व्यक्ति पनि प्रशस्त पाइन्छन् तर त्यस व्यक्तिले राम्रो कुरा ग्रहण गन्यो

भन्नेतिर ख्याल नगरेको देखिन्छ । यस्तो नासमझ रहन्जेल धर्ममा कलंक सिवाय पवित्रता रहनेछैन ।

जुनसुकै धर्मावलम्बी होस् आफ्नै धर्ममा रहनु श्रेय छ भने अल्लो धर्मलाई होच्चाउनु पनि धर्मसंगत कुरा हुनेछैन । कटूरपन्थीहरू प्रायः जसो यस्ता कुरामा अडिग रहन्छन् कि उनीहरू अरु कसैको कुरा सुन्ने चाहेदैनन् र राम्रा कुरा पनि ग्रहण गर्ने नचाहने हुन्छन् । सबैकुरामा गुनैगुन-मात्र हुन्छ भन्ने सम्झनु गलत धारणा हुनेछ । अर्को कुरा कुनै बखतको सही कुरा पनि समय फेरेपछि त्यो सही भनिएको कुरा पनि उल्टो र अनुपयोगी सिद्ध हुने हुन्छ । समयानुकूल बहुजन हितको लागि सोचिने र गरिने कुरा नै वास्तविक धर्मका कुरा हुन्छन् । त्यसरी समय सापेक्ष नभै कटूरमात्र हुनेहरूले समाज र विकासलाई नै बात्रा पार्ने हुँदा कटूरपन्थीहरू धार्मिक नहुने कुरा आजका धार्मिक भनिने र धार्मिक कहलाउन चाहने सबैले मनन गर्नुपर्ने कुरा भएको छ ।

॥

शाक्य गणराज्य

सीमा विनाशक राज्यात् । उत्तराभास राज्यात् ।

बुद्धकालीन भारतका ६ महाजनपदहरू मा तथा ६ प्रमुख महानगरहरूमा कपिलवरतु भगरको नाम पालि विष्णिवको कुने मूल सूत्रहरूमा नपाइएता पनि कपिलवरतु नगर शाक्यहरूको प्रमुख नगर तथा शाक्यजनपदको राजधानी भएको कुरा भने हामी थाहापाउँछौं । कपिलवरतु नगर पराक्रम सम्पन्न कोशल जनपद अन्तर्गत रहेको कुरा पनि मूल सूत्रहरूले प्रष्ट गरेका छन् । शाक्यराज्यमा वैशालीका वज्जि (वृजि), लिच्छवी र कुशीनगर तथा पावाका मल्लहरूको जस्तै प्रजातन्त्र गणराज्य थियो । जनताबाट चुनिएको प्रमुख द्यक्षि ने राजा कहलाइन्थ्यो ।

शाक्यजनपदमा भएका नगर, गाउँ तथा निगमहरू-मध्ये केही नगर वा गाउँ यस प्रकार छन् ।

चालुम, खोमडुस्स, सामगाम, देवदह, सवकर वा नगरक, मेदलुम्प, शीलावती, र उलुम्प ।

शाक्यहरूको राजधानी कपिलवरस्तु नगरमा घनावस्ती थियो । शहरमा यातायात तथा मानिसहरूको भीड निकै हुन्थ्यो । कपिलवरतु र कोलिय राज्यको सीमाना रोहिणी नदीले ढुट्याइराखेको थियो । यो नदीमा बाँध द्वाँधिएको थियो । यही नदीको पानीको बारेमा एक दिन शाक्य र कोलियहरूका बीच झगडापरी युद्ध हुन लागेको थियो र बुद्धको उपस्थितिले गर्दा आपसमा युद्ध हुन सकेन । रोहिणी नदी उत्तरबाट दक्षिणतिर बगिरहेको र यस नदीको पूर्णदक्षिण दिशातिर राजगृह नगर पर्दथ्यो ।

सीमा विनाशक राज्यात् । उत्तराभास राज्यात् ।

— भिक्षु अमृतानन्द —

कपिलवरस्तु नगर नजिके एक ठूलो घना जङ्गल थियो । यहाँ भगवान् तथा भिक्षुसङ्घहरू समय समयमा एकान्त बासको लागि जानुवन्थ्यो । यो जङ्गल प्राकृतिक थियो न कि वैशालीको महावन जस्तो । कपिलवरस्तु नगरमा व्यप्रधाराम जस्तै कालखेमकाराम र घटाय शाक्यले बनाएका चिहारहरू पनि थिए ।

राज्य व्यवस्थाको कार्यालयलाई (संस्थागार) भनिन्थ्यो । यो संस्थागारहरू तह तहका हुन्थे । सर्वोच्च संस्थागार, पालियामेट भवन अथवा राष्ट्रिय पञ्चायत भवन जस्तै हुन्थ्यो । अरू पनि विभिन्न तहका संस्थागारहरू थिए । यसे भवनमा राज्यको सम्पूर्ण व्यवस्थाको कार्यप्रणालीबाटे छलफल हुन्थ्यो । यही भवनबाट आदेश निर्देशहरू जारी गरिन्थ्यो । त्यस बखतका राज्यहरू कृषिप्रधान भएको हुँदा, यसे भवनमा बसी, ‘कस्तो बिउ रोप्ने’ भन्ने इत्यादि कुराको समेत निर्णय गरिन्थ्यो । गणतन्त्र प्रणालीको राज्य भएको हुँदा जुनसुकं कुरा पनि संस्थागारमै छलफल गरेरमात्र निर्णय गरिन्थ्यो । त्यस बखतका राजाले संस्थागारमा निर्णय भएको कुरालाई

शाक्यहरू क्षत्रीय जातीय हुन् भन्ने कुराको पुष्टि अनेक सूत्रहरूमा उल्लेख भएको पाइन्छ । यिनीहरू गौतम गोत्रका हुन् भन्ने कुरा पनि सूत्र तथ अर्थकथाहरूमा उल्लेख भएको पाइन्छ ।

मात्र कार्यनिवयन गराउँदथे । अतएव उनीहरू अति जनप्रिय थिए । कोशल राजाले शाक्यजन्म्या माघन पठाउँदा पनि शाक्यहरू जम्मै संस्थागारमा भेलार्हई, छलफलगरी निर्णय गरिएबाट जुनसुकै प्रश्न पनि संस्थागारमै छलफल गरिकन मात्र कार्यनिवयन गर्ने कुरा प्रष्ट बुझिन्छ । भगवान् बुद्ध, बुद्ध हनुभाइसकेपछि कपिलवस्तुमा दुइवटा नयाँ संस्थागार (Council Hall) हरू बताइएको कुरा सूत्रहरूमा समुलेख भएको पाइन्छ । चातुम गाउँमा पनि एक संस्थागार थियो । उपर्युक्त प्रकारले अनेक संस्थागारहरूले सुसम्पन्न तथा बहुजनाकीर्ण कपिलवस्तु नगरमा राजा शुद्धोदनले राज्य चलाउँदथे ।

शुद्धोदन राजा क्षत्री कुलोत्पन्न शाक्यवंशी र गौतम-गोत्रका थिए । राजाका चार भाइ र दुई बहिनीहरू थिए । राजकीय अग्रमहिषी महामायादेवी र दोश्री महिषी प्रजापति गौतमी थिएन् । महामायाको तरफबाट सिद्धार्थ गौतम र प्रजापति गौतमीको तरफबाट नन्दा कुमारी भिक्षुणी भइसकेपछि आफूले शुद्धोदनकी छोरी हुँ भनी भनेको कुरा थेरीअवदानमा उल्लेख भएको छ ।

यिनको जन्म सिद्धार्थ गौतमको जन्म हनुमन्दा अधि नै भएको थियो । नन्द कुमारको जन्म चाहिँ महामायादेवी स्वर्गवास भएपछि प्रजापति गौतमी अग्रमहिषी पदमा भएको समयमै भएको हो ।

यी शाक्यवंशीहरू प्रचण्ड स्वभावका थिए । यिनोहरू धनुविद्यामा निपुण हुँथे । शाक्यहरू क्षत्रीय जातीय हनु भन्ने कुराको युष्टी अनेक सूत्रहरूमा उल्लेख भएको पाइन्छ । गौतम गोदका हनु भन्ने कुरा पनि सूत्र तथा अर्थकथाहरूमा उल्लेख भएको पाइन्छ । संयुक्तनिकायको अवस्थासूत्रमा भगवान्नले शाक्यहरूलाई “गौतम” भनी आमन्वय गर्नुभएको कुरामा पनि गौतमगोदककै नाम हो । त्यस्तै गरी तल लिखित मूल पालिमा पनि भगवान्नले शुद्धोदन राजलाई “गौतम” गोदकले आमन्वय गर्नुभएको छ । किन्तु सुतनिपातको पञ्चजासूत्रमा भने आयुष्मान् आनन्दले आवित्यगोद्र शदव प्रथोग गर्नु-भएको छ ।

“शान्ति प्रेमीहरूलाई”

- मणिक रत्न स्थापित

मैतिदेवी

हामीलाई शान्ति प्रिय छ !

तर ! शान्ति काहाँ छ ?

हामीलाई अर्हिसा प्रिय छ !

तर ! अर्हिसा काहाँ छ ?

तब हाम्रो मनमा

शान्तिका अप्रदूत

बुद्धको याद आउँछ

त्यसैबेला हामीलाई

शान्ति अर्हिसा प्राप्त हुन्छ ।

त्यतिमात्र हैन

अध्यकारका गोरेटोलाई उज्यालो पार्न

ती उज्याला गोरेटातिर

मानवलाई डोन्याउन्

सन्तुलित मनस्थिति र एकाग्रता

। उद्देश्य विषय विज्ञान । उद्देश्य विषय विज्ञान ।

कर्मजीवन विज्ञान विज्ञान विज्ञान विज्ञान विज्ञान

शान्तपूर्ण र समृद्धत समाजको चिरंजना विना विश्व-
शान्ति सम्भव छैन । समाज विकासको लागि पनि व्यक्ति
विकास अत्यावश्यक छ । सच्चा मानव बन्नको लागि
नैतिकवान् र चरिक्वाव् हुनुको साथै चित्त सन्तुलित
अवस्थामा राखिरहनु अति महत्वपूर्ण मानवीय गुण
अपनाएको पाइन्छ । दुःख र समस्या आइपर्दि चिन्ताले
ग्रष्ट भै विचलित भएमा व्यक्तित्व विकास हुन सक्दैन ।
तथस्त सुखको अवस्थामा पनि हब्तें विभोर भएमा
व्यक्तित्व विकास हुन नसक्ने हुन्छ । चित्त सन्तुलित
अवस्थामा राखिछोड्नु मामुलो कुरा होइन यो जिति
कठिन छ यही सिद्धान्त अपनाएर मानवसम्पत्ता जोगाई-
राख्न भौतिक विकासमाव अपर्याप्त भै आध्यात्मिक
विकासको समेत खाँचो हुन्छ । अतः विश्वशान्तिको निमित्त
भौतिक विकासका साथै आध्यात्मिक विकास पनि
अनिवार्य रहेको तथ्य सिद्ध भएको छ ।

दैनिक जीवनमा अनेक समस्या, असुविधा, अफ्ध्यारो
व्यवहार आदि समय समयमा आइपर्दु अस्वामाविक
छैन । साथै मानवको क्षमताको परीक्षाको लागि
मारहरू अझरहने हुन्छन् । चित्तस्थिति सन्तुलित अवस्थामा
राख्न नसकी विश्वका कतिपय विद्वान्, महात्मा, ऋषि
वैरागी आदिहरू पनि मारको वसमा परेर जीवन वर्वाद
भएका घटनाहरू विश्वको इतिहासले दर्शाइराखेको छ ।

। उद्दु ग्रन्थालयम छाडी निकैन्तु ५ रुपूरुष विना विज्ञान
उद्देश्य र हर्यक विज्ञानप्रौढ डाक्टरलालामोहनी लालामु
विज्ञान विज्ञान विज्ञान विज्ञान विज्ञान विज्ञान विज्ञान
विज्ञान विज्ञान विज्ञान विज्ञान विज्ञान विज्ञान विज्ञान
विज्ञान विज्ञान विज्ञान विज्ञान विज्ञान विज्ञान विज्ञान

- लोकबहादुर शाक्य

निष्ठ विज्ञान विज्ञान । उद्देश्य विज्ञान विज्ञान विज्ञान
विज्ञान विज्ञान । उद्देश्य विज्ञान विज्ञान विज्ञान

यो कुरा अति चिन्तन - मननयोग्य छ कि आफ्नै
षट्इन्द्रिय, रागद्वेष मोहरूपी ब्लेशद्वारा छोपिराखेको
हुन्छ । आँखा राङ्गो रूप अबलोकन गर्नमा भुलिराखेको
हुन्छ । कान सुरिलो स्वर सुन्नमा मस्त हुन्छ साथै
विचिछिन्न तथा अस्पष्ट शब्द सुनेर संगीतको महत्वलाई
नाशगरी मनलाई उन्मत्त गराइदिन्छ । नाक अनेक
प्रकारको गन्धमा आसक्त भै राग अनुरूप सुवासको
संसर्गमा परेर विलुब्ध र विमोहित हुन जान्छ । अनि
संसर्ग अनुसार अनेक प्रकारका कल्पना उत्पत्ति हुन्छ ।
जिञ्चो मिठो मिठो खाने पिउने रसमा लटु हुनुको
साथै पञ्चविध वाचिक पाप उत्पन्न गर्ने हुन्छ । त्वचा
नरम वस्तुमा स्पर्श गर्नमा आकर्षित हुने हुन्छ । मन
बाँदर समान चंचल भएर पलमर पनि स्थिर हुन नसक्ने
हुन्छ । यसरी षट्इन्द्रियलाई कावुमा राख्न नसकेपछि
चुक पता लगाई मारले आक्रमण गर्ने हुन्छ र मानसिक
स्थिति ज्ञन खजबलिने हुन्छ अनि चिन्ताले रोग उत्पत्ति
पनि गर्दछ । यसरी चित्त सन्तुलन विना सफल जीवन
सम्भव नहुने स्पष्ट छ अतः जीवनमा पलपलमा घटिरहने
क्रियाकलापउपर समेत रही स्मृति सम्बन्धित्वारा
सम्पर्कदृष्टिको आधारले आध्यात्मिक विकासको सन्दर्भमा
षट्इन्द्रियलाई नियन्त्रण गरी अकुशल कार्यतर्फ नलागी
कुशल कर्मतिर निरन्तर अग्रसर हुनु बाझ्छनीय छ अनि
चित्तलाई आकाश समान स्वच्छ राख्न सके कुनै मारको

भग्न नहुने हुन्छ र हरवबत चित्त सन्तुलनमा हुन्छ ।

अकुशल क्रियाकलापबाट कुपरिणाम भोग्नु त ठीकैछ तर कहिले कहीै स्वचियाको अतिरिक्त अचानक सानो तिनो असुविधात्मक बातावरण सिर्जना हुने अथवा द्विविधाको अवस्थामा पनि चित्तित हुने हुन्छ दृष्टान्तको सन्दर्भमा एक घटना प्रस्तुत गरिन्छ । चाडपर्वमा एक सञ्जन मित्रका साथ देवस्थल पुग्छ । त्यहाँबाट प्रारम्भ हुने सांस्कृतिक यात्रा ढिले हुने देखिन्छ । फर्क्न पन्थो भन्ने साथीको मनसाय अनुरूप आउँदैहुन्छ । अलि पर पुरोपछि बाटो छेउको कम्पाउण्डभित घरको कौतीमा अति परिचित समूहतर्फ सज्जनको दृष्टि पुग्दछ । सांस्कृतिक यात्रा अवलोकनको लागि होला समूहले हात हल्लाई स्वागत गरिरहेको हुन्छ । टक्क अड्छ । साथी बाहीै अगाडि बढिराखेको हुन्छ । समतापूर्ण आमन्त्रण-लाई सहर्ष सहनति गर्ने मनसाय हुनु स्वाभाविक छ । तर खडिबाटोमा साथी बोलाउन हिस्मत नगर्नुको साथे छोड्न पनि उपयुक्त नसझी टाउको हल्लाई फर्क्न्छ । बाटोमा त मिद्दसँग कुराकानी गरेर बितेछ । घरमा पुरोपछि मनमा खुल्दुली हुन्छ । अपार थ्रद्धा र समादरको दृष्टिकोणले अपित स्वागतलाई स्वीकार गर्ने नसकेको मा चिन्तित हुन थाल्छ । साथी छोड्न नमिलो गएको भन्ने कारण परिचित समूहलाई विदित हुने अवसर छैन । बहाँहरू अंवश्य पनि रिसाउनुभयो होला भन्ने शंका

मानवको क्षमताका परीक्षाका लागि मार-हरू आइपनै हुन्द्यन् । चित्तस्थिति सन्तुलित अवस्थामा राख्न नसकी विश्वका कतिपय विद्वान्, महात्मा, कृषि वैरागीहरू पनि मारको बसमा परेर जीवन वर्वाद भएका घटनाहरू विश्वको इतिहासले बताइराखेको छ ।

उपर्योक्ता दौहौरिन्छ । सम्झाउन जाने बातावरण पनि तत्काल अनुकूल भएन । यसरी दोधारमा पर्दा खास दोष नहुनुको बावजूद पनि मन नियन्त्रण गर्न असमर्थ भै बेच्चेन हुन थाल्दछ । तब उपयुक्त समयमा यथार्थ कुरा बोधगरी क्षमा याचना गर्ने प्रणगरी चित्त सन्तुलनमा राख्ने प्रयास गर्दछ ।

चित्त सन्तुलनमा राख्ने उपायको कममा आधात्मिक विकास अथवा धार्मिक कार्यमा लग्ने, ध्यान, विप्रस्नामा, सूतपाठ, योग, तपस्या आदि विभिन्न चर्याहरूको अभ्यास गर्ने सिद्धान्त अपनाइने गरेको पाइन्छ । देखावटीको रूपमा होइन गम्भीररूपमा चिन्तन मनन गरेर सम्यक् दृष्टिले मनोभावना परिवर्तन हुने गरी उपयुक्त तरिका मध्ये कुनैपनि विधि निरन्तर ध्यावहारिक रूपमा चर्या गरेमा मात्र चित्त सन्तुलित अवस्थामा राख्न सक्ने गुन्जायस हुन्छ । यसको अतिरिक्त मानवजीवनको दैनिक ध्यवहारमा कुनै समर्था तथा असुविधाबाट मनको स्थिति बेच्चेन हुने अवस्थामा मनलाई अकैतिर मोडी चिन्तालाई पन्डाउने अस्थायी उपायहरू पनि अपनाउन सक्ने गुन्जायस रहेको पाइन्छ । चिन्तित अवस्थामा क्रियाकलाप विना ज्ञोक्ताएर बसेमा चिन्तामाथि चिन्ता बृद्धि हुन सक्छ शारीरिक, मानसिक, बौद्धिक, दिव्य कुनै न कुनै क्रियाकलाप याने लेख्ने, पढ्ने खुला बातावरणमा हिँड्डुल गर्ने, सरसफाइमा लग्ने, बग्नेचाको काममा वा अरू कुनै सन्मार्गको कार्यमा उत्साह सार क्रियाशील भरहेमा मनलाई मोड्न समर्थ भै चिन्ता बिस्तारै कम हुँदै जाने हुन्छ । अतः अपत दुःख कष्ट पीर मर्का जस्तोसुकै अवस्थामा पनि हतोत्साहत नभै उत्साह उमझ साथ कुशल कार्यमा क्रियाशील हुनु उपयुक्त उपाय कौशल्यमा गनिन्छ ।

महानानव, सिद्ध, महन्त आदि बनेगा क्षम भैसकेका-
हरूको चित्तको रिथंति निश्चय पनि सन्तुलित अवस्थामा
हुन्छ तर सर्वसाधारण जनता शुरूपा चित्त सन्तुलित
अवस्थामा राखिँठोड़न नसके पनि हतोत्सहित नमै एका-
ग्रताको प्रारम्भिक उपायलाई अपनाई निरन्तर चर्या
गरिरहनु अनिवार्य भएको तथ्यलाई हृष्यज्ञम् गर्नु पर्दछ ।
आनापानको अध्यास अथवा सूक्ष्माठको अध्यासबाट
एकाग्रताको चर्या अपनाउन सकिन्छ । एकाग्रता सैद्धान्तिक

रूपमा मात्र होइन दैनिक व्यवहारमा पनि उतानु
अनिवार्य छ । दिदार्थीले अध्ययनमा एकाग्रता अपनाउन सके
शैक्षिक क्षमताको गति नै तेज हुन्छ त्यस्तै जुनसुकै
क्रियाकलापमा पनि एकाग्रताको सिद्धान्त अपनाउन सके
कार्यकौशलको क्षमता नै अभिवृद्धि हुने हुन्छ । एकाग्रता
नै चित्त सन्तुलनको जग भन्नु अत्युक्ति हुनेछैन ।

के बुद्धधर्म हिन्दूधर्मको शाखा हो ?

- प्रकाशमान गुभाजू
पोखरा

के बुद्धधर्म हिन्दूधर्मको शाखा नै हो त ? बुद्ध-
धर्मको विकास हिन्दूधर्मबाट नै भएको हो त ? अतः
बुद्धधर्म भन्नु नै हिन्दूधर्म हो त ? यी यस्ता प्रश्नहरू
हुन् जसको समाधान समयमै प्रछट किसिमले हुनु आव-
श्यक छ किनभने, कुन बेला त्यसले अभियाप निष्ट्या-
उने हो र त्यो कसको नियन्त्रणमा रहला नरहला भवि-
ष्यको गर्भमा छ ।

‘हिन्दू’ शब्द वास्तवमा एकदमै आधुनिक शब्द हो ।
‘हिन्दू’ शब्द भारतको प्राचीन साहित्यसंग मेल खाँदैन ।
भारतमा सबभन्दा पहिला यसको उल्लेख ईशाको आठौं
शताब्दीमा लेखिएको एक तत्त्वग्रन्थमा पाइन्छ । जहाँ
यस शब्दको प्रयोग धर्माबिलम्बीको अर्थमा नभएर एक
समूह वा जातिको अर्थमा गरेको पाइन्छ । डा. राधा
कुमुद मुख्जीको भनाइ अनुसार भारत बाहिर यस
शब्दको प्राचीनतम उल्लेख अवेस्तामा डेरियसको (५२-

४८६ ई. प.) शिलालेखमा पाइन्छ । संस्कृत र पालि
भाषामा यसको प्रयोग कहीै पनि पाइँदैन । यस शब्दको
जुन इतिहास छ त्यसको अनुसार यो कुनै धर्मबाचक
शब्द सान्न सकिँदैन, किन्तु यसको वास्तविक अर्थ भार-
तको कुनै निवासीहरू हुन सक्छ । पं राहुल सांस्कृ-
त्याध्यन “बुद्धचर्या” पुस्तकमा भन्नुहुन्छ, बैद र उपनिष-
दमा लेखिएका कुराहरू हिन्दूधर्मका सम्बन्धमा नभई
ब्राह्मण धर्मलाई लिएर लेखिएको हो । महात्मा गान्धी
पनि ‘हिन्दू’ शब्दलाई बिदेशी शब्द स्वीकार गर्दै भन्नु
हुन्छ, “हिन्दूधर्म” को यथार्थ नाम ‘ब्राणश्रम धर्म’ हो ।
बुद्धधर्म, ईशाईधर्म, इस्लाम र अय धर्मका कुनै न कुनै
आविष्कारकर्ता छन् । अतः तिनोहरूको निश्चित मूल
भेटिन्छ । तर हिन्दूधर्मको आविष्कार कर्ता को हो ?
बैद त्यस बेलाको वातावरण र सामाजिक नियमहरूमा
आधारित ब्राह्मण ऋषिहरूद्वारा लिखित एक दस्तावेज

भाव ही भन्ने पं. राहुल सांस्कृत्यायनको स्पष्ट धारणा छ। त्यसले यसको प्रामाणिक एक मूल कहाँनिर भेटिने हो? र यस धर्मलाई जन्मदिने आविष्कारकर्ता कसलाई मान्ने हो अन्योल ने रहेको पाइन्छ। भारतवर्षमा फारेटीको आक्रमणपछि सिन्धुनदीको घाटीसँग सम्बन्धित 'सिन्धु' बाट 'हिन्दू' भन्ने शब्दको जन्म भएको पाइन्छ। बौद्ध, इशाई र इस्लामधर्मको प्राकुभाव र प्रचार प्रसारको धेरेपछि मात्र यस्तै नामकरण भएको हो। यसमन्दा पहिले हिन्दूस्तानको नाम आर्यवंत वा भारतवर्ष ने थियो। त्यसकारण यसको नामकरण विषयमे निश्चित निव्यौलमा पुग्न सकेका रहेनन्दन। अतः यसको आंपने अझे ठेगाना लागेको रहेन्छ।

बुद्धधर्म र हिन्दूशब्दलाई लिएर पं. जवाहरलाल नेहरू स्पष्ट भन्नुहुन्छ, "बौद्धधर्म र जैनधर्म निश्चय ने हिन्दूधर्म होइनन्, त वैदिक धर्म ने हुन्। तर पनि यी धर्महडको उत्पत्ति हिन्दूरतानमे भएको हो र यो हिन्दूस्तानी जीवन, संस्कृति र दर्शनको अंग हो। हिन्दूस्तानमा बौद्ध र जैनहरू हिन्दूस्तानी विचारधारा र संस्कृति के शतप्रतिशत उपज हो, तैपनि यिनीहरूमध्ये कुनै पनि मतको वृष्टिले हि दू होइनन्। यहाँ हिन्दूस्तान शब्दको अर्थ हिन्दूहरूको देश भन्ने कदापि होइन र हिन्दूस्तानमा बस्ने सबै हिन्दू हुन् भन्ने पनि होइन। पं. नेहरू अझे भन्नुहुन्छ, हिन्दूस्तानीको लागि उपयुक्त शब्द 'हिन्दी' हुनेछ चाहे हामी त्यनलाई मुलुकको लागि प्रयोग गरौं, चाहे संस्कृतिको लागि र चाहे आफ्नो बिभिन्न परम्पराहरूको इतिहासको लागि ने प्रयोग गरौं, यो शब्द 'हिन्द' बाट बनेको हो, जुन हिन्दूरतानको सानो रूप हो। अहिले हिन्दूस्तानको लागि 'हिन्द' शब्दको व्यापक प्रयोग गरिन्छ। 'हिन्द' शब्दको धर्मसँग कुनै सम्बन्ध र सरो-

कार छैन र हिन्दूस्तानी मुसलमान र इसाईहरू पनि त्यस्तै किसिमले हिन्दी ने हुन् जरतो किसिमले हिन्दूधर्म मानेहरू 'हिन्दी' हुन्।

हिन्दूहरूको मापदण्डमा (क) ईश्वर मानेहरू, (ख) गाईलाई पवित्र जानवर मानेर हत्या नगर्ने, र (ग) 'ॐ' उच्चारण गर्नेमात्र हिन्दू हुन्। मान्दै देसहारा हुँदा लहरा र त्यान्दोको पनि सहारा भनेझे मात्र हो भने अर्क कुरा हो। जब कुनै नौलो घटना घट्दछ, जसको विश्लेषण सीमित ज्ञानको आधारमा गर्न सकिन्दैन; जसलाई प्रमाणित गर्न नसकिने अवस्था देखा पद्दछ; जहाँ धर्मशास्त्र अपौरुषेय हुन्छन् त्यहाँ थप खोज र अनुसन्धानको ढोका बन्द गरिएको हुन्छ तब त्यस्तो घटनाको कार्यकारणमा कुनै ईश्वरीय अलौकिक दंवीशक्ति तेसिन आउँदछ— तेस्याउन ल्याइन्छ, किनकि त्वहुँ ईश्वरको अस्तित्वमा शंका गर्ने ठाउँ छैन भनिन्छ। ईश्वरको क्षमतामा कसलाई चूँ समेत गर्ने अधिकार हुँदैन। तर अन्यकारमा ईश्वरको अस्तित्व व्यवहारबादी सढिर्मले मानेको छैन। अतः यसले पूर्णतः अनोश्वरबादी धारणा राख्दछ। अहिसावादी बुद्धधर्ममा अरु प्राणीहरू सरह उपयोगी चौपाया — गाई र गोलहरू यज, बलि र अन्य प्रयोजनमा काटिनु बौद्धहरूको लागि सहृ हुन सक्तैन। 'ॐ' शब्दको उच्चारण कण्ठको र अन्य शारीरिक तथा मानसिक तन्त्रस्तिका लागि प्रयोगमा उपयोगी प्रमाणित गर्न सकिएछ भने त्यसको उपचारमा अभाव खट्टकिएकाहरूका लागि प्रयोग गर्न खुल्ला छोडिनु उपयुक्त हुनेछ।

हिन्दूधर्मका केही देशी, विदेशी विदान् र आचार्यहरूले हिन्दूधर्मबाट बुद्धधर्मबो विकास भएको भन्ने मित्थ्या

वास्तवमा यो प्रष्टसँग दावा गरी भन्न सकिन्छ कि वर्तमान हिन्दूधर्म र संस्कृतिमा भारतका सबै धर्म र संस्कृतिहरूका तत्वहरू र निचोड पाइन्छ । सबै धर्म र संस्कृतिहरूले हिन्दूत्वलाई केही न केही दिएकै पाइन्छ । बौद्धधर्म र जैनधर्मले त हिन्दूधर्मलाई सबभन्दा बढी अंशदान नै दिएको छ । हिन्दूत्वका धेरै सिद्धान्तहरू बौद्धधर्मबाट लिइएको पाइन्छ ।

धारणा समय समयमा सुन्न पाइन्छ । यसलाई हामी धर्मान्धताको मात भनेर जान्दछौं । यसले समाजमा बचे खुचेको सहिष्णुताको पनि अन्त्य गन्यो भने त्यो सबैका लागि ठूलो अभिशाप साबित हुनेछ । अतः शान्ततलाउसा तरङ्ग जन्माउने पक्ष नै यसको पूर्ण जवाफदेही हुनुपर्दछ । वास्तवमा बुद्धधर्मको उत्पत्ति हिन्दूधर्मबाट भएको होइन । यस तथ्यवारे प्रष्ट हुनु जरूरी छ । “बौद्धधर्म अन्तमुखी हो भने हिन्दूधर्म बहिमुखी हो । हिन्दूधर्म प्रवृत्तिप्रधान हो भने बौद्धधर्म निवृत्ति प्रधान रहेको छ ।” हिन्दूधर्म वर्णव्यवस्था र जातिपाती मान्दछ, भेदभाव मान्दछ भने बुद्धधर्म वर्णव्यवस्था र जाति भेदको फोहोर छापदेखि पर पूर्णतः मानवतावादी धर्म हो । अतः धर्मान्धता पूर्णतया प्रजाको कमी र लज्जाजनक अपराध हो ।

वास्तवमा यो प्रष्टसँग दावागरी भन्न सकिन्छ कि वर्तमान हिन्दूधर्म र संस्कृतिमा भारतका सबै धर्म र संस्कृतिहरूका तत्वहरू र निचोड पाइन्छ । सबै धर्म र संस्कृतिहरूले हिन्दूत्वलाई केही न केही दिएकै पाइन्छ । बौद्धधर्म र जैनधर्मले त हिन्दूधर्मलाई सबभन्दा बढी अंशदान नै दिएको छ । हिन्दूत्वका धेरै सिद्धान्तहरू

बौद्धधर्मबाट लिइएको पाइन्छ । यो वास्तविकता हो र भारतका ठूला विद्वानहरूले पनि यस वास्तविकतालाई खुलेर समर्थन गरेको पाइन्छ । डा. श्री रामधारीसिंह दिनकरले आपनो ‘संस्कृति के बार अध्याय’ नामक पुस्तकमा हिन्दूत्वको एकदम संकीर्ण किसिमले बयान गरेका छन् । तर पनि वास्तविकतालाई उहाँले पनि दोन्हसक्तुभएन । उहाँ लेख्नुहुन्छ, “हिन्दूसंस्कृति ले आफूलाई कूप-मण्डूक (कुनै कुरा स्वीकार नगर्न) बनाएन बरू यसलाई कहींबाट कुनै रास्तो चीज फेलाप्यो भने त्यसलाई अगाडि बढेर स्वीकार गन्यो । यही कारण... यतिमात्र होइन भारतवर्षको लामो इतिहासमा जब कुनै अद्भूत धार्मिक चिन्तन आयो, हिन्दूत्वले त्यसलाई प्रसन्नतापूर्वक स्वीकार गन्यो । त्यसले अब हास्त्रो संस्कृति वेदकालीन आर्यहरूको जस्तै रूपमा छैन र आर्य र द्रविडहरू मिलेर जुन रचना गरेका थिए शुद्ध रूपमा त्यो पनि छैन । आर्य र द्रविडहरूको भेट पश्चात् अनेकन जातीहरू यस देशमा आए र सबैले हास्त्रो हिन्दू संस्कृतिलाई केही न केही अंश दान गरे । हास्त्रो आपनै देशमा बुद्ध र महावीरको नेतृत्वमा प्रबल धार्मिक बिद्रोहहरू भए र ती बिद्रोहहरूको पनि छाप हास्त्रो धर्म र संस्कृतिमा पाइन्छ ।

हिन्दूधर्म वर्णव्यवस्था र जातिपाती मान्दछ, भेदभाव मान्दछ भने बुद्धधर्म वर्णव्यवस्था र जातिभेदको फोहोर छापदेखि पर पूर्णतः मानवतावादी धर्म हो । अतः धर्मान्धता पूर्णतया प्रजाको कमी र लज्जाजनक अपराध हो ।

सम्यक् समझदारीको विकास गर्ने दृष्टिमा सबैको साझा बुद्धधर्म

एक पत्र

अनुवादक - इन्द्रनारायण मानेधर

प्रिय बाहुदर,

तपाईंको पत्रको लागि धन्यवाद छ ! सर्वप्रथम बुद्धधर्म प्रति तपाईंको चर्चा म दोहो-याउन चाहन्छु र अनि त्यसमा आलोचना गर्नेछु ।

क्रिश्चियन संस्कृति र परम्परामा जरोगा-डिसकेको म हूँ । त्यसकारण, मेरो लागि बुद्धधर्म अचम्मको संसार जस्तो मैले पाएको छु । बुद्धधर्ममा सिर्फ विद्योपार्जनको लागि मात्र मेरो रूची छ, तर आफूलाई राम्ररी चिन्न बुद्धधर्म-द्वारा मलाई मदत मिल्ला भनेर म विश्वास गर्दछु । बुद्धधर्ममा मलाई मन नपरेको कुरा के हा भने आफैले पापबाट छुटकारा पाई मुक्त हुने भन्ने विचार हो ।

वास्तवमा हो, हामीहरू परम्परा र संस्कृतिमा जरो गाडिसकेका छौं, जसमा हामीहरू हुकिएका थिएँ । यो स्वभाविक हो कि जोसित हामी परिचित हुन्छौं, त्यससँग हाम्रो आफ्नै स्वभाव रहेको पाउँछौं । भगवान् बुद्धको शिक्षाको लागि कसैले पनि आफ्नो परम्परा र संस्कृति तथा आफ्नो मन परेको वा मन नपरेको छाडन आवश्यकता वा बाध्यता छैन । भगवान् बुद्धको

शिक्षाद्वारा हाम्रो कार्य वचन र विचारहस्तको लागिका स्थितिहरूबारे तथा सुखशायी र दुख-दायी अनुभवका कारणहरू बढी समझदारी हामीमा हुनेछ । हामीले हाम्रो जीवन बदल्न कोशीश गर्नुपर्देछ । बुद्धधर्मको शिक्षाद्वाट यसको बढी समझदारी पाउनेद्दै ।

आफैले पापबाट छुटकारा पाई मुक्त हुने भन्ने विचार तपाईंलाई मन नपरेको कुरा मैले बुझें । कसैको माध्यमद्वारा नै हामीले पापबाट छुटकारा पाउन पनि सक्दैनौं । न आत्माद्वारा नै पापबाट छुटकारा पाउन सकिएला । यो सम्यक् समझदारी हो, जसले हामीलाई बढी स्वतन्त्र बनाउँच, हाम्रा धेरै क्लेशहरूको पजामा हामीलाई पार्देछ । भगवान् बुद्धले क्लेशहरूको अन्त गर्नेतर्फ लाने मार्ग हामीलाई देखाउनुभएको छ । सबैले अफैतो मित्र र वरपरका सबै विषयहरूबारे सम्यक् समझदारी पाउने गरी विकास गर्दै यो मार्गमा लाग्नुपर्देछ ।

भगवान् बुद्धको शिक्षाद्वारा हामीलाई आफैबारे जान्नमा मदत गर्दछ भनी जब तपाईंले देख्नुहुनेछ, तब तपाईंले यी शिक्षाहरू कुनै एक

खास संस्कृतिको हो भन्ने बिलकुल विचार गर्ने छैन, जुन संस्कृति पहिले तपाईंलाई विरानाको जम्तो लागेको थियो । अहिले तपाईंको दैनिक जीवनमा यी शिक्षाहस्त्रले प्रत्यक्ष रहत गन सकिन्छ वा सन्ति भनी पता लगाउन यो काम लाग्ने पट्टि तपाईंले विचार गर्नुहोला ।

धेरै धर्महरूमा तिकाइन्छन् कि हामीले हाम्रा आफन्तहरूलाई प्यार गर्नुपर्दछ, तर के हामीलाई थाहा छ? यस किसिमको प्यार कसरी विकास गर्ने? के हामीलाई थाहा छ? यस किसिमको निस्वार्थ प्यार के हो? यो कहिले हुन्छ? निस्वार्थको प्यार के हो भनी बढी स्पष्टरूपले थाहा पाइराख्नु मेरो विचारमा अत्यावश्यक छ । प्रायः हामीहरू आसक्तिलाई निस्वार्थ प्यार भनेर के भूल गर्दैन्? अब हामीले निस्वार्थ प्यार के हो? थाहा न भएपछि, हामीले हामी आफैलाई छल्न वा छकाउन सकदैन्? जब हामीले शुद्ध उदारताले काम गरेको देखदौँ, त्यहाँ धेरै स्वार्थ विचारहरू पनि रहेको हुन सकदछ ।

शरीर परिवर्तनशील विषयहरूबाट बनेको छ । शरीरलाई नियन्त्रण गर्न हामी सकतैनौं । यसको विनाश रोक्न हामी सकतैनौं । जसलाई हामी मन भन्दछौं, त्यो पनि नियन्तर परिवर्तन भइरहन्छ । हामी सदा दयालु र बुद्धिमान हुन चाहन्छौं तर त्यसको विपरीत प्रायः हामी आसक्ति, दुष्टयाई र सच्चाईप्रति अज्ञानी हुन्छौं ।

भगवान् बुद्धका उपदेशहरूद्वारा विभिन्न मानसिक गुणहरू छुट्याउन हामी सिक्नेछौं । जब त्यहाँ शुद्ध उदारता हुन्छ, हामीले अरुहरूको भलो हुनेबारे सोचदौँ र त्यहाँ स्वार्थपना हुँदैन । जसै, त्यहाँ आसक्ति हुन्छ, हामी आफै भलोको र लाभको निमित्त इच्छा गरेकाहुन्छौं । निस्वार्थ

प्यार कुशल हो र आसक्ति कुशल होइन । एक क्षणमा त्यहाँ निस्वार्थ प्यार हुन सकदछ । तर त्यसपछि तुरुन्तै त्यहाँ स्वार्थताको क्षण आउला । त्यहाँ एक चित्त पनि हुँदैन, जुन रहिरहन्छ तर त्यहाँ एक समयमा एउटा उत्पन्न भई अर्को र पराक्रमण गर्दै आउने विभिन्न धेरै चित्तहरूको क्षणहरू हुन्छन् ।

हामीसँग निस्वार्थको प्यार जस्तो केही भइ रहेको हुँदैन । यो उत्पन्न होला, तब अर्को भिन्न चित्तले पछिलाग्न, तुरुन्त त्यो अन्त भएर जान्छ । यदि हामी वर्तमान कालको अणिक सम्पर्क समझदारीको विकास गर्न नसकेमा, हामीले चित्तहरूका क्षणहरू द्रुतगतिले बदलि-रहेको चाल पाउन सक्दैनौं । निस्वार्थ प्यार रहन सकद्ध जस्तो लाग्लातर वास्तवमा यो उत्तराति हुनासाथ तत्काल नै अन्त हुन्छ ।

जब हामीहरूमा अरु व्यक्तिप्रति माया ममता हुन्छ, हामी उदारता पूर्वक तिनीहरूको भलो हुने सोचिरहेका क्षणहरू त्यहाँ हुन्छ । तर त्यस्ता क्षणहरू त्यहाँ रहिरहन्नन् । ती अन्त भएर जान्छन् र तब स्वार्थ उत्पन्न हुनेछ । त्यहाँ धेरै प्रकार र मात्राका आसक्तिहरू हुन्छन् यी लोभ वा लालचीपना जस्तो खस्तो र कोरा हुन सकद्ध, यो हामीले चाल पाउन नसकिने अति सूक्ष्म लोभ जस्तो पनि हुन सक्छ ।

आमा-बाबुले सोच्ला कि तिनीहरूमा आफ्ना केटाकेटीहरूप्रति निस्वार्थ प्यार बाहेक अरु केही पनि छैन, तर के यो सांचो हो? तिनीहरूमा केटाकेटीहरू आफ्नो हो भनी विचार गर्दै तिनीहरूप्रति पनि स्वार्थ धारणा हुन सकदछ । केटाकेटीहरूको संसर्गमा रहेर

आफ्ना सुखदायी वेदना तिनीहरूबाट लिन आसक्त हुन सकदछ । त्यो असक्तता कुशल हो-इन भनेर बुझ्न मुश्किल हुन्छ किन कि घेरे प्रकारका आसक्तिहरू, जुनबाट अरुलाई हानि नोकसानी न पुऱ्याउने भएमा साधारणतः समाजमा असल भनेर मानिन्छ । जब आसक्ति, लोभ र लालचीपना प्रचण्ड हुन्छ र यसले खराब काम गराउन लगाउँछन् मानिसहरूले स्वीकार्दछन् कि यो नोकसानपूर्ण छ । जब हामी व्यक्तिमा सुख र सुन्दर वस्तुमा अथवा अनुकूल व्रातावरणमा आसक्त हुन्छौं, त्यस्तो किसिमको आसक्ति पनि कुशल होइन भनी देख्न मुस्किल हुन सकदछ । जे भएपनि, हामीले थाहा पाउनेछौं कि, आसक्ति कोरा वा घेरे सूक्ष्म किन नहोस्, जुनसुकै रूप-मा पनि पवित्रताका साथ उदारता भएको क्षणमा त्यहाँ स्वार्थ विचार हुँदैन । यस क्षण पहिलोभन्दा भिन्न हुन्छ ।

आसक्तिले हामीमा गहिरोसँग जरो गाडेर रहेको हुन्छ, यो वराबर उत्पन्न हुन्छ । यो अति सूक्ष्म क्षणहरूबारे थाहा पाइराख्न उष्युक्त पनि हुन्छ । जब हामीले आनन्ददायी दृश्य देख्नेछौं वा मधुर आवाज सुनेछौं, तत्कालै हामीले जे देख्यौं, जे सुन्यौं त्यसमा आसक्ति उत्पन्न भइहा-लदछ । यो नियंत्रणको बाहिर छ किनकि यस-सँग यसको उत्पन्न हुनको लागि उचित कारणहरू छन् । आनन्ददायी विषयबस्तुहरू (आलम्बन-हरू) मा आज हामी आसक्त हुन्छौं किनभने भूतकालमा हामीहरू आसक्त भएका थियौं । हाम्रो हालको आसक्ति भविष्यको आसक्ति उत्पन्न हुने कारण बनेछ ।

आसक्तिले दुःख ल्याउँछ । हामी हाम्रो

जीवनमा कुनै खास घटना घटे मन पराउने हुन्छौं । हामीलाई मन परेका व्यक्तिहरूसँग रहन चाहन्छौं, हामी आनन्ददायी बरतु हेन र सुन्न चाहन्छौं । तैरनि, अब हामीले चाहे अनुसार हुँदैन र हामीहरूलाई मन परेको व्यक्ति वा दस्तुवाट हामी अलग्ग हुनुपर्ने हुन्छौं । तब त्यहाँ मन नपरेको वा द्वेष हुन्छ । त्यहाँ द्वेष पनि आउन सकदछ । यो आसक्तिद्वारा कारण जनाए को हुन्छ । कुशल गुणहरूले हामीलाई नोकसान गर्दैन, तिनीहरूले हामीलाई दुखी वा व्याकुल बनाउँदैन । जे अकुशल छ त्यसले भने दुख ल्याउँछ ।

चित्तहरू जुन कुशल छन् र जुन अकुशल छन् भिन्नै क्षणहरूमा उत्पत्ति हुन्छन् । यी क्षणहरू एक पछि औ सँगसँगै जस्तो उत्पन्न हुन सकदछ । यी क्षणहरूबारे थाहा पाउनु घेरे मद्तदायी भएको मैले पाएँ ता कि म आफै छकिने वा छल्ने हुँदैन । उदाहरणको लागि अब म बिहान भरी अरुलाई मद्त गर्दछु, यो थाहा पाउनु श्रेय छ कि त्यहाँ सदा उदारता थिएन, त्यहाँ आसक्ति र द्वेष पनि थियो । हामीले हाम्रो आफै असल कामको समर्थन गरौला र हामी आफै महत्वको पाओला । हामी प्रस्तुत हुन चाहन्छौं, हामीलाई अरुहरूले बेवास्ता गराउन चाहन्नै । हामीले हाम्रो असल कार्यको बदला तारिफको शब्द जस्तो केही पाउन आशा राखौला । ती क्षणमा त्यहाँ उदारता छैन भनेर हामी आफै विचार गर्नेछौं अरुलाई मद्त गरिरहेको बेला द्वेष पनि उत्पन्न हुन सकदछ । त्यहाँ घेरे प्रकारका र मात्राका द्वेषहरू हुन्छन् । यो क्रोध र धृणा जस्तो कोरा पनि हुन सकदछ अथवा

त्यहाँ अति सूक्ष्म केही खिच अथवा असजिलो-
पना जस्तो मात्र हुन सकदछ, जुन हामीले मुश्किलले चाल पाएँला । हामी द्वेषको लागि बाध्य हुन्छौं जब हामीले चाहे जस्तो सुविस्ता जनक केही नहोला । के त्यस्तो बारम्बार भइरहन्न र ? अरुहरूलाई मद्दत गरिरहेको बेला भएता पनि जहिले हामी आफै प्रयत्नमा हुन्छौं र जब हामीलाई अति थाकेको महशूस हुन्छ, हामीमा द्वेष उत्पन्न हुन सकदछ । भगवान् बुद्धका उपदेशहरूद्वारा अति सूक्ष्ममात्राका अकुशलता थाहा पाउनलाई पनि हामीलाई मद्दत पुर्दछ ।

हामीले बुद्धधर्म अति बौद्धिक स्तरको मानौला । हामी आफैलाई हाम्रो विभिन्न क्षणका चित्तहरूका पछि लाग्न कर लगाएको जस्तो पनि पर्ला र हामो स्वाभाविक तरीकाले बस्न सबैनौ भनेर पनि सम्झन जाला । यो यस्तो त होइन । हामीले त्यस्तो हुने केही पनि बदलन कोशीश गर्दैनौ हामीले बदलन सबैनौ पनि । जसै सबै विषयहरू तिनीहरूको उचित कारणले गर्दा उत्पन्न हुन्छन् । अरु व्यक्तिसँग घनिष्ठता नहुन र तिनीहरूको निमित्त माया नगर्न हामीले कोशीश गर्नु आवश्यक छैन । हामी आफ्नो जीवनका विभिन्न विषयहरूको स्पष्ट समझदारी विकास गर्न समर्थ हुनेछौं । नजान्नुभदा र आफै छकिने-भन्दा सदाको लागि कोही पनि कुशल भइरहन्दैन भनी जनिराख्नु नै श्रेय हुनेछ ।

भगवान् बुद्धले कुशल के हुन् र अकुशल के हुन् भनी सिकाउनुभएको छ कि अनासक्ति र उदारता कुशल हुन् । अद्वेष अथवा दया कुशल हुन् । प्रज्ञा कुशल हुन् । यी तीन कुशलताको जरा हुन् । अकुशलका ती जरा असल वा टाँ-

सिनु, द्वेष अथवा ऋध र अज्ञान हुन् । हामी पापको अर्थमा विचार गरिरहने हुन सबैनौ । तर पनि, समाजले जसलाई पार भनी ठान्डछ, त्यो अकुशलसँग दुरुस्त मिल्दैन । जब कसैले ख-राब कार्य नगरेको बेलामा पनि त्यहीं अरु अकुशल चित्त हुन सकदछ । आसक्ति र द्वेष जुन अति सूक्ष्म छन्, ती पनि अकुशल हुन् । यो फाइदाजनक छैन । जस्तै हामीले देखेका छौं, त्यहाँ विभिन्न मात्राका अकुशलता छन् ।

हामी आपनोबारे यतिको अज्ञान छौं कि यसै क्षण कुशल हो, होइन हामीलाई थाहा छैन । अहिले त्यहाँ के आसक्ति छ ? हामीले जे देख्छौं त्यो के हामीलाई मन पर्दछ ? अथवा त्यहाँ के द्वेष छ ? केही गरी त्यहाँ अलिकति पनि असजिलो भावना अथवा थकावट भएमा त्यहाँ द्वेष हुन बाध्य हुनेछ । विस्तारै हामी वर्तमान क्षणको बढी ज्ञान विकास गर्न सक्नेछैनौ । आपनो बारे थाहा पाउने यो एकमात्र उपाय हो ।

हाम्रो जीवन सदा बदलिरहने विषयहरूबाट बनेका छन् जुन नियन्त्रणको बाहिर छ । भगवान् बुद्धले जब आत्मा छैन भनी सिकाउनु हुन्छ वहाँले के अर्थमा त्यसो भनेका हुन् बुद्धन कसैलाई गाहो पर्ला । आत्मामा हाम्रो आसक्तिले गहिरो जरो गाढिएको छ । हाम्रो पनि हामी देख्छौं कि शरीर परिवर्तनशील विषयहरूबाट बनेको छ, शरीरलाई नियन्त्रण गर्न हामी सबैनौ, यसको विनाश रोक्न हामी सबैनौ जेलाई हामी मन भन्दछौं, त्यो पनि निरन्तर परिवर्तन भइरहन्छ । हामी सदा दयालु र बुद्धिमान् हुन चाह छौं, तर त्यसको विपरीत प्रायः हामी आसक्ति, दुष्ट र सच्चाईप्रति अज्ञानी

हुन्छौं । हामीहरू अरुबाट नरम वचन सुन्ना
चाहन्छौं, तर त्यसको सटा हामीले कडा वचन
सुन्नेछौं । अथवा व्यक्तिहरूले हामीलाई नराओ
व्यवहार गर्नेछन् । हामी सिक्षि सुखकर अनुभव-
मात्र पाउन इच्छा गर्दछौं तर यो सम्भव छैन ।
फलस्वरूप हामी दिम्दार बनी दुःखलाई अङ्गको
बनाउँछौं । सुखदायी र दुःखदायी विषयबस्तु
हेरेर, शब्द सुनेर, पाउने अनुभव सबै हाम्रा
विषयहरू हुन्, जुन उचित कारणबस उत्पन्न
हुन्छन् । हामी यी सबैको मालिक होइनौं ।
अरुलाई दोष लगाउनुको बदलामा जब जीव-
नका विषयहरूको सम्यक् समझदारी विकास गर्ने

५

हामी समर्थवान् बनौं !

भगवान् बुद्धले वर्तमान क्षणमा घट्ने त्यो
चाहे कुशल वा अकुशल, चाहे सुखदायी वा दुःख-
दायी जे विषयहरू भएता पनि त्यसप्रति जाग-
रूक हुन उपदेश दिनुभएको छ । जीवन नियन्त्रण
गर्न खोज्ने आत्माको विचारमा अशुद्धी कम गर्न
र “मेरा वेदनाहरू” “मेरा विचारहरू” र “मेरा
शरीर” भनी टाँसिने गरेकोमा कम गर्ने यो
एकमात्र उपाय हो । के यो लाभ होइन र ?

मैत्री साथ

श्रीमती नीना मान गोकर्ण

०४०

श्रीमान् सम्पदकज्यु

आनन्दभूमि,
आनन्दकुटी विहर,
स्वयम्भू, काठमाडौं ।

म तपाईंको यस बुद्धधर्म सम्बन्धी मासिक पत्रिकाको नियमित पाठक हुँ । मेरो बुबा यस पत्रिकाको
आजीवन सदृश हुनुहुँछ । त्यसले मेरो घरमा यो पत्रिका नियमित रूपमा आउने गर्दछ र म सधैं नै पढ्ने
गर्दछु । मलाई यो पत्रिका अति रोचक र ज्ञानबद्धक लाभ्यो । साथै मेले बुद्धधर्म सम्बन्धी थुप्रै कुराहरूको ज्ञान
हासिल गरेँ । तर मलाई एउटा जिज्ञासाको समस्या पन्थ्यो । त्यो के भने “हाम्रो यस विश्वमा बुद्धधर्मलाई कति
देशमा र कति जग्ना मानिसहरूले विश्वास गरिरहेका छन् ? यसबारे जानकारी दिनुहुन विनाश अनुरोध गर्दछु ।

अजितमान तामाड लोप्चेन

नु. जि. त्रिशूली कोलोनी

(अजितजी,

बुद्धधर्मलाई कति देशका कति मानिसले विश्वास गरिरहेकाछन् भन्ने प्रश्न शायद जुनसुकै तालको भए
पनि तपाईंलाई ऐउठै कुरा खुलाइदिन चाहन्छु कि आज बौद्धधर्मका विरोधी विश्वमा कहीं पनि पाइन ।
बुद्धधर्मलाई मानवधर्म र व्यावहारिक धर्म भनी सबैले सहिष्णुताका साथ व्यवहार गरेका छन् । दक्षिण-पूर्व
एशिया त बौद्धराष्ट्रहरूको भूमि नै भलेपनि हुन्छ । संसारमा सबैभन्दा बढी जनसंख्या भएको चीनदेश र आधुनिक
संसारमा बढी उन्नतिशील जापान पनि बौद्धजनताले व्याप्त रहेको छ । जानकारी लिन खोज्नुभएकोमा खुशी
जागेको छ । संपादक]

सम्पादकलाई चिठ्ठी

बुद्धलाई निमन्त्रणा

भाषणक र भाषणों

- पद्यबहादुर श्रेष्ठ

भोजपुर, टकसार

लिखे गये -

दरवारको बैमवपूर्ण जीवन त्यागी
पारिवारिक मोहबाट अलगिएर
मानवीय शास्त्र सान्तिको खोजीमा
जीवन विचरण गराउँदै
विश्ववाग्मा शान्तिको सुवास छुनै
मानवमस्तिष्ठक पंचशीलले भनेन
बुद्ध
एक महामानवको नाम हो ।
बुद्ध विश्वको शान्ति समादिको नाम हो ।
शान्तिको प्रत्येक प्रयासमा बुद्धको नाम लुकेको हुँदै,
शान्तिको प्रत्येक शब्दमा बुद्धको उपदेश छिपेको हुँदै ।
किन कि बुद्ध
शान्तिप्रिय मानवमुटुको ढुकढुकीको नाम हो ।
तर विडम्बना
तिम्रो शान्ति संदेशको विरुद्ध
आजको उच्चत भौतिक विश्वको
विवेकशूल्य पारमाणविक बुद्धिले
शस्त्रास्त्रको विनाशकारी संक्षास त्याएको छ
विश्वप्रभुत्वको भंमोहन प्रस्त राबणहरूले यहाँ
युद्ध युद्ध निम्न्याएको छ
पृथ्वीमाता कम्पित छिन् किन कि

अन्तरीक्ष पृथ्वीप्रलयको तथारोरथल बनेको छ
समुद्र विषाक्त बनिसक्यो
बायुमण्डल बालुको दुर्गन्धले भ्रसित छ
यहाँ शक्ति र युद्धको लुकामारी छ
किनकि यहाँ
शान्ति चाटिन्छ, बुद्ध ओकलिन्छ
बध्युत्सु दुँधिन्छ, शकुता डकारिन्छ
यस हाहाकार र भयावहाको अशान्तमय वैतावरधमय
बुद्ध, तिर्थमात्र अत्यन्त खाँचो छ ।
त्यसैले बुद्ध,
तिमी मन र वचनको शुष्कतामा होइन
फर्मको ससक्तता बनेर आऊ,
नेपालमा मात्र हेन विश्वभर
बसुधेच कुटुम्बकंको
मधुर संगीत बनेर आऊ
दया र प्रेमको मन्द सुसेली बनी आऊ
अहिंसा र कहणाको शास्त्र लिएर आऊ ।
बहुजन हिताय र बहुजन सुखायको भावनी
मानिसको मन मस्तिष्ठक भरी छैद आऊ
तिमीलाई मेरो सहब निमन्त्रणा
सर्वत शान्ति नै शान्ति लिएर आऊ ।

अनाकुला च कम्मन्ता

- भिक्षु मंत्री

"अनाकुला च कम्मन्ता ।" आकुलको अर्थ हो मानसिक तवरले अशान्त भैरहनु । पश्चात्ताप भैरहनु । गडबडी बिधन बाधा आदि । अनाकुलाको अर्थ हो गडबड विहीन र बाधा नहुनु । कम्मन्ताको अर्थ काम गर्नु । छोटकरीमा भन्ने हो भने गडबड हुने, बिधन बाधा हुने र कलेक हुने काम गर्नुहुन्न । यो नै मंगल हो । बाधा रहित काम भनेको इहलोक परलोक दुर्बेसा सुख हुने र दुःख भोग्नु भपर्ने कुशल कर्म हो । बिधन बाधा नभएको कुराको परिधि वर्तमान अवस्थामा मात्र सीमित छैन । यसको वास्तविक सम्बन्ध पाप र पुण्यसँग छ । यसको अर्थलाई राज्ञोसँग विचार गर्दा आफ्नो मनलाई दुःखी बनाइ-राख्ने र आफ्नो हृदयद्वारा गर्नुहुन्न भनी विरोध दर्श-उने नराज्ञो काम हो भने बुझिए । सांचै पनि आफ्नो नैतिकताले नदिने दुराचरण छोडनसके जीवन कति सुन्दर हुँथ्यो होला । मानसिक शक्तिलाई सधैं जागृत राख्न मानसिक प्रसन्नता र प्रफुल्लताको जरूरत छ । जब मानिसले आकुल हुने काम गर्दछन् तब स्वतः मानसिक प्रसन्नता र प्रफुल्लता हराएर जाँच । अझ आपनै विवेक विश्वद्वकौ काम छोडी अप्रसर भएमा मानिसले निक

फाइदा होला कि न होला भनी चिन्ता गरी बस्नुभन्दा मिहेनतले काम गरेमा नै जीवनमा सफलता पाउँछ, मंगलमय हुँछ ।

उन्नति गर्ने सबदछ ।

यस सम्बन्धमा एउटा प्रसंग यहाँ प्रस्तुत गरिएन्छ— वाराणसीमा ब्रह्मदत्त नाम गरेका राजाले राज्य गद्ये । एकदिन एकजना गरीब व्यक्तिले मरेको मूसा एउटा लगेर एकजना पसलेको बिशलोलाई दियो । त्यो देखेर पसलेले उनलाई ५ पैसा दियो । त्यो पैसाले सब-खर किएयो । उसले एउटा भाँडो भाडामा लियो । त्यो भाँडोमा पानी राखेर ऊ जङ्गल नजिकै गयो । उनले जङ्गलमा धाँस काटी फर्कोका मानिसहरूलाई सद्खर पानी मिसाई छ्यायो । त्यसको सट्टामा उनीहरूले उनलाई एक मुट्ठा फूलका गुच्छा दिए ।

त्यस गरीबले ती फूल बजारमा लगेर बेच्यो । त्य-सबाट पाएको आम्दानीले फेरि सबखर किनेर पानी छ्या-उन जङ्गल तथा उद्यानहरूमा गयो । सबखर पानी पिउने-हरूले फूलका गुच्छाहरू दिँदे गरे । यसप्रकार उनले रु. १०/- जति पैसा कमायो ।

एकदिन जङ्गलमा हुरी बतास चढ्यो । रुख र बि-रुवाहरू सब लडे । राजाको उद्यानमा मालीहरूले रुख-हरू पालाउन सकेनन् । त्यहाँ झारपातले भरीभराउ भयो । मालीहरूको कुरा बुझेर त्यस गरीब व्यक्तिले चौरमा खेलिरहेका बच्चाहरूलाई सबखर पानी छ्याई बटुलेर ल्यायो । झारपात भएका ठाउँका सबै झारपात-

हैरू त्यस ठाउँमा तुरुन्तै सफा गरिदिने कुरा बतायो । मालीहरूको स्वीकृति पाएपछि उनले बच्चवाहरूको सह-योग लिई तुरुन्तै त्यो ठाडे सफा गरिदियो । आरपात दाउरा लगेर कुहालेकहाँ बेच्यो । त्यसबाट उनले रु. १६/ पायो । साथमा पांचबटा माटाका भाँडा पनि पायो । उसले ती माटाका भाँडामा सबखर पानी राखी पिलाउने गर्दैरह्यो । घाँसीहरूलाई पनि एक गिलास चीसो पानी त हो नि अन्दे सेवास्वरूप पिलाउदैगयो । त्यसरी बाटोमा बसी सबैलाई पानी पिलाउने गन्यो । एक दिन एकजना राजकर्मचारीबाट उनले थाहापायो कि त्यस शहरमा ५०० बटा घोडाहरू लिई व्यापारीहरू आउँदैछन् । उनले जड्डलमा गई आफ्ना साथीहरूसँग भएका सबै घाँस लियो र केही दिनका लागि घाँस नकाट्न र नबेच्न अनुरोध गन्यो । आफ्नो घाँस चाहिँदो ठाउँमा मुरक्खित राख्यो । व्येपारीहरूलाई घोडाको लागि घाँस चाहेको थियो । उनले सबै घाँस एक हजार रुपियामा बेच्यो ।

केही दिनपछि उनले जलमार्गका एकजना कर्मचारी-

बाट बाहा पायो कि बन्दरगाहमा ठूलो एउटा पानी जहाज आउँदैछ । उसले त्यसलाई ठूलो मौका ठानी आठ रुपिया तिरेर एउटा रान्नो सुसज्जित रथ भाडामा लियो । जहाजमा गई क्याप्टेनलाई आफ्नो औंठी एउटा बन्धक राखी सो सामान बुक गन्यो । जहाज आएको कुरा सुनी बाराणशीबाट १०० जना व्यापारीहरू आए । उनीहरूले थाहा पाए कि जहाजको सामान किन्न बैना दिइसक्यो । टाढाबाट आएका ती बेपारीहरू त्यस फर्कन अष्टयारो मानी सबैले एक एक हजारमा शेयर किने । तीन व्यापारीले सबै सामान उनीहरूलाई बेच्न पाए । यसप्रकार उनी लखपति सेठ बन्यो । पछि चुल्ल महासेठकी एकलोटी छोरीसँग बिहा भरी धेरै सम्पत्तिको हकदार बन्यो ।

त्यस गरीबले धैर्य राखी ज्ञान, बिवेक बुद्धिले मिहेनत गरेको फल अवश्य पायो । यस किसिमसँग आकूलित-नभै काम गर्नु नै सफलताको कुंजी हुन आउँछ । फाइदा होला कि न होला भनी चिन्ता गरी बस्नुभन्दा मिहेनत-ले काम गरेमा नै सफलता प्राप्त हुँछ । मंगलसमय हुँछ ।

बुद्ध तिमी महान्

— दिग्बज्ज वज्राचार्य

बुद्ध ! तिमी नै हौ, शान्तिको ध्वनि छरिदिने

बुद्ध ! तिमी नै हौ, ज्ञानको ज्योति फेलाइदिने

पच्चीस सम वर्ष नाघिसक्यो, तिम्रो बाटो प्रकाशमय छ,

बुद्ध तिमी महान् हौ, इतिहासमा तिमी महामानव छो ।

श्रीराम गतिविधि

बुद्धपूजा।

२०४५ मार्ग द, काठमाडौं -

यहाँको आनन्दकुटी विहारमा पूर्णिमाको उपलक्ष्यमा शीलप्रार्थनापछि बुद्धपूजामा अगुवाइगर्दे भिक्षु अश्वघोष महास्थविरले भन्नुभयो - 'शुद्ध मनले गरेको पूजाबाट मात्र पुण्यफल प्राप्त हुँथ, त्यसै प्रार्थनामात्र गरेर इच्छा पूर्ण हुने होइन । पुण्यकर्ममा लागिराखेमा अन्त्यावस्थामा मनलाई धाडस मिल्दछ ।' यसरी ने धर्मदेशना गर्दै भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविरले भन्नुभयो - 'बुद्धधर्म प्रज्ञाभएकाका लागि मात्र हो, मूर्खहरूका लागि यो धर्मविषय कुरा संसन गाहो छ । बुद्धको उपदेशनुसार यस्तो काम गर्नु - पर्न जुन काम गर्नाले पछि कहिल्ये पश्चात्ताप गर्नुपर्न हुँदैन ।' सो दिन अपराह्न संधारामका थामणेरहरूबाट परिवाणपाठ र धर्मदेशना पनि भएको थियो ।

कठिन चीवरदान सम्पन्न

२०४५ मार्ग २, काठमाडौं -

प्रतिवर्ष ३ महीना वर्षाबास बस्ने भिक्षुहरूका लागि बाँधिएको नियम अनुसार पद्यसुगंध विहारमा भिक्षु सुशोभन, प्रणिधिपूर्ण विहार बलभूमा भिक्षु गुणघोष र आनन्दमुब्बत विहारमा भिक्षु सुगतमुनि वर्षाबास बस्नुभएको उपलक्ष्यमा पुण्यकार्यस्वरूप कठिन चीवरदान सम्पन्न भयो ।

थाई यात्रीको नेपाल ध्रमण

२०४५ मार्ग ५, काठमाडौं -

थाईलैण्डका भिक्षु जोतिधम्भो तथा नेपालका लागि थाई राजदूत महामहिम बुद्धि वैद्य सहित १३ सदस्यीय एक थाईटोली भिक्षुजोतिधम्भमका साथ भगवान् बुद्धको जन्मस्थल तुम्बिनी एवं मावली देवदहमा दर्शन ध्रमण गरी तानसेन पुर्नुभयो । त्यहाँको आनन्द विहारमा बहाँहरूको सम्मानमा स्वागत समारोहको आयोजना गरिएको थियो । सी बेला ज्ञानमाला संघ र विषयना ध्यानसंघको तर्फबाट संघका सचिव छवराज शावद्वारा तानसेनका बौद्धिहारहरू र बौद्धगतिविधिहरूबाटे प्रकाश पार्नुभयो । प्रत्युत्तर सम्बोधनमा भिक्षु जोतिधम्भोले लकेश हटाई चित्त शुद्ध गरी ध्यान अभ्यास गर्नुपर्ने कुरा बताउनुहुँदै प्रत्येक विहारमा एक एक जना भिक्षु रहने व्यवस्था हुनुपर्ने कुरा बताउनुभयो । त्यसरी ने थाई राजदूतले काठमाडौं बाहिर तानसेनसम्म पनि बौद्धविहार प्रशस्त मादामा रहेको कुरामा सन्तोष व्यक्त गर्नुभयो ।

महापरित्राणपाठ

२०४५ मार्ग द, ललितपुर -

यहाँको पिठे टोलका गोपीलाल महर्जनको ६४ ओं वर्षप्रवेशको उपलक्ष्यमा बहाँको वीर्यायु र स्वास्थ्यलाभको कामना गरी हेरामाया महर्जन सहित बहाँको परिवार-द्वारा भिक्षुसंघबाट अहोरात्र महापरित्राणपाठ सम्पन्न गराएको छ । सो बेला संघमहानायक प्रज्ञानन्द महास्थविर र भिक्षु सुदर्शन महास्थविरद्वारा धर्मदेशना पनि भएको थियो । त्यसको ओलिपलट बुद्धपूजा सहित भिक्षुगण,

ध्रामणेर र अनगारिकावर्गमा चीवर वस्त्रदान सहित जलपान भोजनको आयोजना भएको थियो ।

चैत्य प्रतिस्था सम्पन्न

२०४५ कार्तिक १९, भक्तपुर -

यहाँको भार्वाचो ज्ञानमाला भजन खलःको आयोजनामा तेखाच्च टोल स्थित चैत्यको प्रतिस्था कार्य सम्पन्न भयो । करीब अडाई वर्ष पहिले धिरजनारायण चिन्हकारले स्थापना गरेको सो चैत्यको प्रतिस्था कार्य सम्पन्न नहुँदै प्रतिस्थापकको निधन भएकोले प्रतिस्था कार्य रोकिएको स्थानीय बयोबूढूहरूले बताएका छन् । प्रतिस्थाविधि सपन्न नभएको भन्ने थाहापाई महायानी भिक्षु कर्मसांग (थाशवज्र) बाट यसको प्रतिस्था हुनुपर्ने विचार द्यत्त गरिए अनुसार रथानीय टोलनिबासी सबैको सहयोगद्वारा पुरोहित हीराचन्द्र वज्राचार्यबाट संस्कार प्रतिस्थाकार्य सम्पन्न गरिएको थियो ।

परियति गोष्ठी

२०४५ मार्ग ४, भक्तपुर -

यहाँको युवा बौद्धपुत्रः समकृत विहार र काठमाडौँ-को गण विहार युवा बौद्ध समूहका बीच एक परिचायात्मक गोष्ठी सम्पन्न भयो । भिक्षु धर्मशोभन समक्ष पंचशील प्रार्थना र संघरत्न शावयको सभापतित्वमा भएको त्यस गोष्ठीमा धर्मसुन्दर शावय, शास्त्ररत्न शावय, तीर्थ वज्राचार्य, न्हुँछेवहादुर नकर्मी, त्रिरत्न शावय र रोशन वज्रचार्य बाट आ-आप्नो विचार प्रकट गरी भाग लिनुभएको थियो ।

सो बेला पुत्रःका सहस्रिव धर्मरत्न शाक्यहारा स्वागत भाषण र समूहका अध्यक्ष हर्षमुनि शाक्यले बौद्ध-समूहको परिचय दिनुभएको थियो । पुत्रःका सचिव तीर्थराज वज्राचार्यले पुत्रःविषयमा परिचय दिनुका साथै सदृश्य सुगतरत्न वज्राचार्यले बुद्धधर्ममा अन्धविश्वास र

अन्धपरंपरा नभएकोले नै बुद्धधर्म समयसापेक धर्म भएको छ भनुभयो । त्यसतै समूहका कार्यकर्ता देव रंजितले जन्मजात बौद्ध हुँदा वास्तविक बौद्ध कसरी बन्ने हो भन्ने उद्देश्यले गरिएको गोष्ठीमा सबैको समान बिचार पाएकोमा खुशी द्यत्त गर्नुभयो । सभापतिको आसनबाट संघरत्न शावयले ख्यालख्यालमा पनि झाठो बोल्नुहुन्छ भनुभयो ।

पंचशील अभियान

२०४५ मार्ग १२, काठ्रे -

काठमाडौँका युवा बौद्धसमूहद्वारा संचालन गर्दै आएको पंचशील अभियानको सिलसिलामा पनौतीको काशीवर्ण बुद्धिविहारको निमन्वणामा अनगारिका सत्यपारमिको सभापतित्वमा पंचशील अभियान कार्यक्रम सम्पन्न भयो । भिक्षु सुशोभन समक्ष पंचशील प्रार्थना र ज्ञानरत्न शाक्यबाट स्वागतभाषण भएको त्यस समारोहमा मिलनरत्न शावयले पनौती नगरको इतिहासबाटे प्रकाश पार्नुभयो । त्यस कार्यक्रममा आमन्त्रित सह-प्राध्यापक जगतमान गुरुहरूले भनुभयो- “बुद्धधर्म मानवबादी धर्म भएकोले नै यसभित्र द्यक्ति-द्यक्ति, जातजाती र वर्ण-वर्णका बीच भेदभाव छैन । शान्तिको उपाय अहिंसा र समता हो । अहिंसा र समता भएमा मात्र घर-घर अनि राष्ट्र-राष्ट्रमा शान्ति संभव हुन्छ ।” सो बेला युवा बौद्ध-समूहका अध्यक्ष हर्षमुनि शाक्यले समूहको उद्देश्यमाथि प्रकाश पार्दै पंचशील अभियान कार्यक्रममा थारू, गुरुङ, तामाङ, मगर र शेर्पाहरूले पनि उत्सुकता देखाएको कुरा बताउनुभयो ।

ठिसी स्थित पाटी विहार सहयोग समिति बुद्ध ज्ञानमाला खलःबाट ज्ञानमाला भजन भएको त्यस बेला विश्वराम श्रेष्ठले धन्यवाद जापन गर्नुभएको थियो ।

Message From His Royal Highness Prince GYANENDRA BIR BIKRAM SHAH, Chairman of The Lumbini Development Trust To The 16th General Conference Of The World Fellowship Of Buddhists To Be Held In Los Angeles, California From November 19 TO 26, 1988

On behalf of the Lumbini Development Trust as well as on my own behalf it gives me great pleasure to send greetings and good wishes to the organisers and delegates attending the 16 th General Conference of the World Fellowship of Buddhists. About this time last year, we had the honour to host the 15 th General Conference in Nepal which I was privileged to inaugurate and address of the many important decisions of the 15 th General Conference, you will recall that one was to set up the Global Resources Committee - Buddha's Birthplace with a view to mobilise funds for the development of Lumbini. The GRC-BB in our view epitomises the concern of the Buddhist worldwide in restoring the pristine glo-

ry of Lumbini. It is a matter of gratification to us all that the Committee has already completed the groundwork for fund-raising. The Lumbini Development Trust, in particular, feels reassured that it can now hope that it will not be long before the funds start flowing, because as the executing agency of the Master Plan, it is already finding it difficult to keep up the on going construction schedules for lack of funds at its disposal.

I need hardly remind this distinguished gathering that Nepal or the Lumbini Development Trust alone can do little in achieving the goal of Developing Lumbini into an international centre for pilgrimage. Just as Lord Buddha, the Prince of Peace belongs to the whole world, it is but natural that we all share in the pious task of developing His Birthplace.

Then only can we rest assured that the Master Plan will, with all our efforts, be translated into reality.

As you meet in Los Angeles, I am happy to announce that the Governing Board of Trustees of the Lumbini Development Trust will meanwhile be finalising the morali-

ties regarding the allotment of plots in the Monastic Zone under the Master Plan, which will subsequently be circulated to all concerned.

May the teachings of Lord Buddha guide your deliberations during this Conference, to which I wish every success.

True Wish of God.

- Gautam Buddha Vajracharya,

I. com. II year

People's campus, Kathmandu.

I was begging as Previous days from door to door
my feet caught by thingless when I reached Lumbini
at the end of the day.

The Majestic dreams gave a birth up with beautifully
and Peace from the thingless garden.

I could see seven steps of simbol of Buddha
gorgeously shown as New Seven Suns I wondered
appears the Lord of All Lords and grants audience me.

I asked 'Why didst thou hold my legs ?'

Thee asks 'When ?'

I said 'I am going House to House to love my people'

The Lord of All Lords said; Baby ! thee laidst my wish'
and vanished.

Then, I remembered today is 'Baisakha Purnima.'

- x -

जितः मछाः से च्वतन् ।

भन्तेन धर्मदेशना सुशानाबिज्यात ।

“अवकौच्छि मं अवधि मं अजिनि मं अहासि मे ।

ये च तं उपत्त्वान्ति — वेरं तेसं न सम्मति ।”

अर्थात् — ‘जितः द्वः बिल, जितः दाल, जितः त्याकल जिगु लुते यात’ धक्का: गुह्यसिनं बार बार मतो तड उपूर्वसिया बेर गुबले शान्त जुइ मखु ।

“अवकौच्छि मं अवधि मं — अजिनि मं अहासि मे ।

ने तं न उपत्त्वान्ति — वेरं तेसूपत्तम्मति ।”

अर्थात् — ‘जितः द्वः बिल’ ‘जितः दाल’ ‘जितः त्याकल’ ‘जिगु लुते यात’ धक्का: बार बार मतो मतःहुसिया बेर शान्त जुइ ।

थुकथं रहायां भन्तेन बांलाक गाथा व्याबिज्यात । अनलि गाथाया शब्दार्थं बियाबिज्यात । हानं छसिनिसे गाथाया व्याख्या यानाबिज्यात । बुद्ध कनाबिज्या गु थगु उपदेशया सम्बन्धित बृद्धकालीन धटनाया खे कना-विज्यात । भन्तेन नानातरहया उपमा व्युद्धं तसकं बांलाक धर्मदेशना यानाबिज्यात । हानं द्व न्यनागु उपदेशया गुकथं व्यवहारय द्यथलेगु न स्थनाबिज्यात । भन्तेन धर्मदेशना यानाबिज्या गु तसकं बांला: । भन्तेया सः स्पष्ट, भाषा सरल । नुगलय दुमे थंक दुर्हां वं । धर्म-देशना न्यनाच्वनाहु जिगु नुगलय भन्तेयाप्रति श्रद्धा विलि बिलि जाया बल । धन्य खः बस्पौल । धन्य खः

- रीना बनिया

बस्पौलया जान । सम्पूर्ण जिंदगी हे धर्मया लागी पानाबिल । धर्म अद्यथन, धमं पालन, धर्मदेशना, परोपकार सदा थुलि हे जक । धन्य खः भन्ते यागु जिंदगी । धर्म-देशना न्यनाच्वनाहु जिगु नुगलय अनेक किसिमं श्रद्धाया जः थिनाच्वन । हानं बिचाः बल भन्तेन ला भावान्या धर्ममात्र अद्यथन यानाः दोहरय यानाः कनाबिज्यात । मूलहु ज्ञानी ला तथागत सम्यक् सम्बुद्ध गुह्यसिगु द्व मौलिक धर्म खः । हानं तथागतया प्रति जिगु श्रद्धा दनाबल । श्रद्धां जिगु मिखा धानाबल । धर्मदेशना द्वः छिजि जि तसकं आनन्दं धर्मरस पान यानाः । जिगु मन आनन्द शान्त, प्रफुलित । धर्मदेशना सिध्येबं मा गु बान पुण्य दनाना यानाः जि दिहारं पिहां दया । तथागतयागु धर्म-रसं जिगु हु छहु आनन्द जुयाच्वन, मन शान्त जुयाच्वन, जि लयताः । प्रफुलित मन जि छोपाखे स्वयाः दया । लंय थाः सा तसकं तांवः । हूल हूल ब हल्ला नं । दिहारं तापानावः लिसे पिनेया गमि, हूल ब हल्ला जिगु मनया आनन्द भचा तनावन । जि हूलं हूलं वयाच्वना । हूलय छहु ल्यायहुचाहु जितः थवकर नकाथकल । जितः श्वनवक तं बल । लिफः स्वयाः व ल्यायहुचा छुं मखुथे फताः फत बन, छु धडगु असभ्यहु मनू । लंय वयेत मिखां न स्वये द्वःला । ले छपुं थःगु यानाः जुइगु बाः । उन्याः थुयाः मस्यू थोकन्हयूया ल्यायहुत । जि तमय् पुत्रपुत्रु

हाहं थःगु लें स्वया: वया ।

वने हे मर्छिक लैं जाम जुयाच्चन । मोटर, मोटर
साइकल, साइकल, रिबसा, मनत् स्वः स्वः वने हे छिगु
मखु । व स्वये व न्हापा वनेते । जितः दिक्क जुल ।
हलया बिचं बिचं जि छिरये जुइत सना । छह्य बूरिया
गाच्चवः हे कुतुं वन । बुरि हाल, 'अपायसकं न सना: वये
धयागु दु ला । मिलां नं स्वये स्वाःला । छवातुमुतु हे
छवाना: वःगु का । सकसितं हयाय्, छितः जक हथाय् ला ।'
बुरि हाःगु सलं सकसितं जितः स्वाँय् स्वाँय् स्वल । तं
बल जितः नं । हथाय्सा ज्ञात्वं ले । सुयात पियाच्चना ।
स्याच्चक जदाफ बिया जि नं । बलं बलं हूलं छिरये
जुयाः पिहाँ वया । धव देसय् नं छू छु का । लैं चिची
बाला । मोटर, मोटर साइकल बरये ज् । न्हायाय् नं
मोटर जाम । स्वःस्वःथाय् थज्याःगु जान्ना जुइका: व नगर
प्रहरीत छु स्वयाच्चन । थःगु डूपूठि पुरये याये स्वाःला
इमिसं । मनय् खें लहाकुल्हाकुं जि थःगु लैय् वया ।

लैं ध्याचःगु गपाय्च्चवः । पला: हे छी मज्झु । ट्यो-
कसी छगः बेतोरं व्याकाहल । जिगु सुहवालय् ध्याचः
चिच्चावन । तमं मिलां मखन । 'मोटर द्वाकेत लैय्
ध्याचः नं स्वये स्वाःला— तसलं हाले हे बल जितः । धव
संसारय् मनूमध्ये मर्भिंषि डाइभर घाइ । खःगु हे जुया-
च्चन । धव नगर पंचायत दयेका तःगु नं छुयायेत । नगर
उलि हे सफा याये मफु । नुगलय् खें वायेकुवायेकु वया ।

का स्वः, धवदुक हे नाप लात । स्वाः नं स्वये
मत्यःहा, नकचरा, बेइमान हखनारांचा । जिगु न्याद्वः
दां ला धाँय् नये थें नयावन । हखनारांचां जितः ख्वाः
हे चूलाक मस्वसे वन । स्वये छु छाली व नकचरां । जि
जक ज्यूसा ला अन हे बेइज्जत यानाबी मास्ति वः ।
छुयाये ! याये कुगु छु मखु । सुक थःगु लैं लिनाः वया ।

मतःपय् वयाच्चना । स्कलयाहा छहु पुलांहु मा-
ठ्टर साहेव नापलात । मखंछु यानावया । अज्याःहा
सित नं नमस्कार यानाच्चनी ला जि । न्हाबले पाठ
मवःहु हारांहु मचा धकाः छवः जितः अफिसय् दवव
माष्टरत, हेड माष्टर तकं दुथाय् यंकाः द्वःबिया: नं पा
ल्हाःतय् मना हे वयेक दायाहःगु । थाँ थें लुमनि ।
माष्टर जुयाः गुलि तधं जुया धकाः च्चन थे । जाबो
एस. एल. सी. छगु पास यानातःहुसिया । जि थन बि.
ए. पास याये धुन । जि नं वयात नमस्कार यानाच्च-
नी ला ।

थःगु हे धुनय् जि सरासर वयाच्चना । तःबाःया
भौ गल्ली धवदुक नाप लात । भागियाये धकाः बवछूत ।
न नं मवाना । व हे ला खः नि कुलंगारनी । जिमिगु
छेँ धवत्त या:वःहु इयाजःसि । वयागु हे जालं ला अंश
भागय् थुलि द्याका च्चने माःगु । आः वयाः गुलि भि
जुयाः भागि याः वःगु । मछाः नं मजूत्य नकचरि । जि
फताफत वया ख्वाः नं मस्वसे ।

चुक्य थ्यन । पलाः निपलाः छी मलाःनि । जिगु
ह्यय् प्यात ला जक मलाः फोहर वां छवयाहःगु इयालं ।
थर्स्वयां सुं मदु । 'वांछवयेत ववय नं स्वये स्वःला ।
अय् सु चण्डालया ज्या हाँ धव । जि वांछवया हःगु छेँय्
च्चय् स्वया: हाला । सं न खंने मदु गपाय् च्चवः चण्डाल
धाये धव मनूत । सभ्यता धयागु ला श्याः हे मदु । जि
हाहं थःगु छेँय् दुहाँ वया ।

छेँय् थ्यनेवं ज्ञासु फी मला:नि कलाःया सः न्यने दत
थवाय्ति जुइ धुंकल । तरकारी न्याः वनेगु गबले । जा
बुकेगु गबले । धयवा छगः लहःतय् बियायेमज्झु जितः ।
कि मखुसा विहावःम्हेसियां तरकारि न्यानाः ज्वना-
वयेमाः । कि मखुसा तरकारि न्यायेत धयवा दियाथके

मा: । कलाया मिद्यागु सलं जिगु मह छम्हं मि च्याते ।
 अले जि हाला- अय छु धइद्य मिसा छ । भातयात
 माइक धयागु बचन ल्हाये सः ला गबले । ल्हवा: चूलात
 कि ला घुकिं । मदुसा नये मखु का । तरकारि मदयेक
 जा नया सी ला छ । कलायात नर्थक ढ्वः दिया: जि
 कवथाय दुहाँ वया । लाकां त्वताः मेचय छक: आनन्द
 चवना, न्हृः नेसं च्वंगु भगवान् बुद्धया भूतिइ जिगु मिद्या
 लात । अय जि विहारं लिहाँ वयागु जितः इवास लुमन ।
 विहारय न्यनावयागु धर्मदेशना लुमनावल । भन्तेया
 सः न्हायपनय अव्यावल-

‘अबकोचिछ मं अवधि मं

जितः ह्य गरखेसे वल । विहारय धर्मदेशना न्यनाच्च-
 नावलेयागु जिगु मन । विहारं पिहाँ वयावलयागु जिगु
 मन । आः छेय थंकायागु जिगु मन । विहारं छेयक
 वयावलय तक ज्ञगु खें फुक लुमनावल । जिगु मनय

वःगु अशान्तिव द्वैषभावत लुमनावल । हत्तेरि । ग्व सा
 जि धर्मदेशना न्यनावयागुया उपलव्धि । माव्र न्येतले
 मन आनन्दित जुइकेत ला अव धर्मश्ववण यानागु ।
 न्यनागु खें ला जि व्यवहारय छांत छ्यले मफुत, धिका-
 रका जि धर्मया खें न्यनाच्चनागु । न्यनेगु धाःसा नाना
 तरहया धर्म खें । व्यवहार धाःसा व हे मुलु व हे मुका ।
 जितः सुख मन्त । यःथहृ मठाःसे च्वन । भगवान् बुद्ध-
 या भूतिइ नं तथांक स्वये मठाः थें जुल । तीजक चिखा
 ल्हवनाः स्वया । भगवान् बुद्धया छगु बचन लुमसे बच-
 न्हायपनय अव्यावल-

“यावजीवधिप चे बालो- पण्डितं परिषद्यासति ।

त सो धर्मं विजानाति- दद्वी सुपरसं यथा ।

अर्थात्- धवःचां के यागु सद्वा: ध्वीके मकुगु थें मूर्ख-
 पितं जीवनभरतकक पण्डितपिनाप सत्त्वतंगत याःसां धर्म-
 यागु रस ध्वीके फे मखु । भगवान् बुद्धया भूतिं हे मूर्ख
 धकाः हिस्याना हःगु थें च्वन । जितः मठाःसे च्वन ।

जि-भि

एको । लोटिलालिताली लाला । लाला । लाला ।
 लाला । लाला । लाला । लाला । लाला । लाला । लाला ।
 लाला । लाला । लाला । लाला । लाला । लाला । लाला ।
 लाला । लाला । लाला । लाला । लाला । लाला । लाला ।
 अजक भि धार्यके, माहा मनुख्य ।
 कतःयात गुबले, भिको मखु ।
 भदुगु गुणयात, उला जुइ ।
 मुनानं भि मधा:सां थःत भि धाइ । १ ।

गन तक ईर्ध्या व दंतिनि द्वैष

अन तक मिखा दःसां अन्धा खः ।

अले शान्तिया पथ झाल ठायमजुइ
 बुद्धया आज्ञा न्यना, न ल्होय जुइ । २ ।

सुश्री सुमना शाक्य
 मैर्पिन्त साधारण भि जुइकेत स्वड ।

थहृ अवीचि भि व्वःलंकी वं ।

करपिनि द्वैष माला जुइ धातले ।

थःगु ल्हवाः छर्पा हाकु मखनी व मनुख्य । ३ ।

उर्कि दुनेया मिखा छकः बालाक कं

शजान्हायकनय थःगु ल्हवा: स्व

धा छं अले जि गुलि भि खती

भं धव उपदेश बुद्धया न्हिं । ४ ।

थाई देसय् 'बाट' छगू परिचय

- डा० केशवमान शाक्य

छुपाँ -

पूर्व कुलामय सुद्धाः लुइबंया सिचुगु यच्चुजलय् जि बैकक नगरय् पिहाँ वये । थायथासय् हासुगु धीबर पुनविज्याः पि भन्तेपि शान्त पलाख पिण्डपाव उवनाः भिक्षा दिज्यानाच्चवंगु दृष्य छनेदयाच्चवनी । बैकक नगर छगुलि छुद्या धर्मभूमि जुयाः सुवर्णमय शान्ति प्रज्ञलित जुयाच्चवनी । पुण्य प्राप्तिया आशां गृहस्थिं थःथःगु छे न्हयःने दनाः अद्वाभावं छयं कवछुनाः नमस्कार यानाः भन्तेपित दान यानाच्चवनी । दायकजनपित्त शुभाशीर्वादि वियाः पिण्डपावय् प्राप्त जूगु दान सन्तुष्ट जुयाः वस्पोल भन्तेपि थःथःगु 'बाट' य लिहाँ विज्याइ ।

थव बैकक नगरय् जि न्याकः थयने धुंगु दु । न्हयाब्ले वंसां सुथया थव दृश्यं जि प्रभावित मजुयागु मडु । नीन्यासः दे न्ह॒थः वस्पोल तथागत बुद्ध सजिव तिनिवले ध्रावस्ती नगरया सुप्रभात न थये हे मखा रशिमय जुइ । बैकक नगरया सुथया थव दृश्यं जिगु नुगलय् प्रीति उत्पन्न यानाविड । नुगः खुल्ल मिनिइ । नुगः हर्ष लयलय् ताइ । मिखाय् अद्वाया उवबि जल्ल वइ । मनय् कुकुनं बुद्धगुण, धर्मगुण व संघगुण सहश लुमना वइ । नेपालय् अझ हे नं दुर्लभ तिनिगु थव दृश्यं । नीन्यासः दे न्ह॒थः वस्पोल तथागतं प्रतिपादन यानाविज्याःगु भिक्षाटनया थव क्रम थौं दुरुस्त बैकक नगरय् स्वये खनाः मन मन जि थःत

भाग्यमानि भा.पिइ । अले मनय् वनी - न्हिर्न्हिं थव दृश्यं म्वानाच्चर्पि थव नगरया जनपि गुलि भाग्यमानि ! अले मनय् हानं इवास्स वनी थव शुद्ध धर्मया पुनरुत्थान जिगु देसय् नं गुबले पूर्ण जुइगु जुइ ! थव सुप्रभातया पुण्य दृश्यं जिगु जन्म नगर काठमाडौं नं गुबले सजीव जुइगु जुइ !

न्हिर्न्हिं सुथया थव शोभायमान दृश्य खनाः थाई देशया संस्कृति, धर्म व जनजीवनलिसे परिचित मजूह्य छह्य पर्यटकया मनय् अवश्य नं खें वइ । थव भन्तेपि गनं वल । वस्पोलपि च्चनाविज्याइगु थाय्यायत गथे च्च थे । वस्पोलपि व गृहस्थपितिगु दथुइ गजःगु सम्बन्ध दु थे । जि नं व हे जिज्ञासां अवेषण याये । अले सीके - वस्पोल भन्तेपि च्चनाविज्याइगु थाय्यात थन थाई देसय् 'बाट' धाई । जि गनं छवने थव बैकक नगरय् जक हे व्यसलं (४०८) मयाक 'बाट' त दु । छगू 'बाट' य न्येह्य जक भन्तेपि दुसाँ थव नगर छगुलिइ जक हे नीद्वलं (२०,०००) मयाक भन्तेपि दुगु जुल । अथे हे जि सेथाय् छ्वने - थव थाई देसय् स्वीद्वलं (३१,१८७) मयाक 'बाट' त दु । गनं न्यने जि - थव थाई देसय् अथे हे प्यंगू लाख (४,००,०००) ति भन्तेपि दु ।

'बाट' या अर्थ झाँझै झीयाय्या विहार खः । तर थनया दक्ष धंथे 'बाट' त नेपालया सामान्य अर्थय् छनेदुगु विहार स्वयाः न्याकं तःधं । थन 'विहार' शब्दं 'बाट' य्

दुने निमित छगु विशेष भवनयात जक संकेत याइ। व 'विहार' भवन दुने भगवान् बुद्ध्या विभिन्न मूर्तित तथा-
तइ। 'वाट' या भूमिका नेपाल्या विहारया स्वया-
यक्वं तफा।

ख्यत ला नेपाल्य नं दोषि ति दें न्ह्यः विहारया
रूपरेखा थनया 'वाट' थें हे जुइसः। तर नेपालं विहारया
उत्तरदायित्व पूर्वक कवित्व मफयावन। चीवरं इज्जः-
धाःपि अध्ययनशील ध्यानी भन्तेपि झोगु विहारय खने
मदयावन। विहार नामं जक बाकि जुल। विहारया छे-
व थायबाय दक्वं गृहस्थर्यि च्वनीगु जुयाः गृहस्थपिनिगु हे
निजी सम्पति जुयावन। अले शाक्ष्य व वज्राचार्य जात-
यापिसं जक जीवनय एन्हुतक्क बरे छुइगु संस्कार
विकास योनः बुद्धर्थर्मयान नामं जक सां म्वाकातयेगु
प्रयास जूवन। तर थाई देशय 'वाट' य प्राप्त जुइगु
उपसम्पदा सकसितं समानरूपं सुलभ दु। जातीयताया
आधार मदु। भगवान् बुद्ध्या धर्मय सकसितं समान
अवसर दु। थनया 'वाट' य छगु निगु जातया जक सीमित
मजुसे 'वाट' या उपासक उपासिकार्पि सकसितं धर्म कर्म
यायेगु मौका चूलाः। नापं थौया बैज्ञानिक युग्य नं 'वाट'
उत्तिकं हे व्यावहारिक जुयाः सजीव योगदान वियाच्वंगु
दु।

थौकहे नेपाल्य नं निहा ध्यहा भन्तेपिनिगु त्याग व
तपस्याया प्रभावं सीमित संखाय जूसां भन्तेपिनिगु दशन
प्राप्त जू। निगु प्यांगु विहार निर्मण जुयाः विशिक्या
अध्ययन भवा भवा जुयावहच्वंगु दु। शृङ्खर्मया चेतना
बुतुहु खने दयावयाच्वंगु थौंग इल्य थाई देशय 'वाट'
या सन्दभ न्ह्यःते तय हयेगु समयानुरूल जू। उकि थाई
देशय 'वाट' मिहताच्वंगु तःधंगु भूपिका झीसं नं सिइके
बहः थे ताया।

'वाट' व समुदाय

'वाट' लिक्कसं च्वंगु समुदायया मनूतयगु जीवनय
बुसांनिसे मसीतले 'वाट' लिसे तसकं कवातुगु सम्बन्ध
दइ। मचा बुझुकाः मचाया जीवनय दक्ले न्हापां
औपचारिक कथं 'वाट' लिसे सम्बन्ध स्वाइ - मचाया नां
तयागु ज्यां। थनया चलन कथं भन्तेपिनिपाखे मचाया
नां छुइगु ज्या जुड। नां तपेकाः न्ह्यन्हु दु कुन्हु भ तेपि-
निगु लहातः हे मचाया सं खाकेगु जुइ। बुद्धर्थर्मय बैज्ञान
यानातःगु खःसां भन्तेपिनिपाखे मस्तयगु जातः च्वकाः
भविष्यवाणी तकं याकेगु चलन दु।

प्रायः दक्वद्यैर्थे 'वाट' य ततःधंगु ख्यः नं दु। मचा
बहचाधिकः जुल कि अन हे ख्यलय निर्तिन्ह्याः म्हतः
वड। 'वाट' य हे मस्तयगु भ तेपि नेपाखे प्रथम शिक्षा
(ब्वनेगु, च्वयेगु, ल्याः सपेकेगु आदि) नं प्राप्त जुइ।
प्रथम शिक्षाया सिलसिलाय मस्तेसं बुद्ध, धर्म व संघयात
नं ह्यसीकिइ। मचाबले निर्तें 'वाट' या प्रभाव लाइगुलि
थनया मिसा मिजं सकले नरम, मिजासी, भलायमि व
नाहक खेल्हाइपि जुयाः पिहां व। मानो थाई जनताया
राष्ट्रिय चरित्र हे खः ला धैये देश छगूलि हे मनूतय ख्वाः
चक्क, ख्वालय न्हिलां व्याप्त जू।

बैककया मुख्यमुख्यगु 'वाट' य ला गांगाम वइपि
मस्तेत लहिनाः शिक्षा बिइगु तकं जुयाच्वंगु दु। थयःपि
मस्तेत 'डेक वाट' धाइ। थयःपि हे 'डेक वाट' मस्तेत
बौद्धिक विकास यायां थाई देशया ततःधंपि व महत्वपूर्ण
नेता जुयाः पिहांव, उदाहरण नं यक्को खने दु। वतंमान
सरकारया मन्त्रीमण्डलय उद्योग मन्त्रीया जिम्मेदारी
कवियाः थाई देशया औद्योगिक विकासय नेतृत्व विया-
च्वनीह्य भाजु प्रभुवत सुभावसु न्हापा मचाबले 'वाट
बोवोरनिवेश' या 'डेक वाट' ख। अथे हे बैकक महान्-

मगरया न्हायाहा महामहिम मेयोर नं 'वाटबोवो रनिवेश' या हे 'डेक वाट' खः ।

थाई मनूतय्गु जीवनय छगू तःधंगु महत्वया खेखः— मिजं मस्त जीवनय छकः भिक्षु जुइगु आदर्श अपोयानाः नीई (२०) या ल्याय् जुइवं परम्पराकथं थःगु समुदायया 'वाट' य वनाः उपसम्पदा प्राप्त यानाः चीवर पुनाः स्वला प्यलायात भिक्षु जुयाः प्रव्रजित जीवनया अनुभव याइ । भिक्षु जुइपि मध्ये छुं प्रतिशतं सदांया लागी हे भिक्षु जीवन हनोः निर्वणिया कामना याइ । थव उपसम्पदा चलनया मेगु छगू कारण खः— कायमचा भिक्षु मजूतले मां—बौर्धि मृत्युं लिपा तरय मजुइगु बौद्धधारणा । नेपालय नं न्हाया थथे हे दको धैर्ये गृहस्थत जीवनय छगू ई भिक्षु जुयाः अनुभव यायेगु चलन दु जुइ । तर थौं वयाः शाक्य व बज्राचार्ययो जातियापि मस्त जक प्यन्हुया लागी दरे छुइगु धकाः छगू कर्यया प्रव्रजित जुइगु चलन ल्यंदनिगु खः ।

वाट हिताच्चंगु मेगु सामाजिक महत्वया भूमिका खः— थाई ल्यासे ल्याय् हतेगु दयुइ जुइगु इहियाःया विषय । वाटय इले व्यले बौद्ध महत्वया दिन कून्हु अनेक मेला व जात्रा जुयाच्चनो । थुगु मेला व जात्राय अविवाहित ल्याय् ह्य ल्यासेपि थः मां—बौर्धिलिसे तुं वयेगु यानाच्चनीगुलि अविष्यया जीवनपासा दयेकेत योग्य व्यक्ति लुइकेगु अवसर नं प्राप्त जू । इहियाः जुइवले निहातिपू थः मां—बौर्धिति, पासापि मुनाः विहारय वयाः भन्तेविनिपाखे शुभाशीर्वाद प्राप्त याइ ।

बैंस बुराबुरि जुयावः लिसे 'वाट' लिसे आध्यात्मिक सम्बन्ध ज्ञन ज्ञन बवातुयावहगु ला स्वाभाविक हे जुल । अन्त्ये मरणं लिपा तवक नं 'वाट' लिसे उतिकं सम्बन्ध दयाच्चनी । सीहायात भव्य कथं छाय्पिया:

'वाट' य तःहुतवक तये यंकी । अले 'वाट' य हे सो उइगु छेयदाह संस्कार याइ । थाई जीवनया दक्ले अन्तिम संस्कार कथं सीहूसे सिगु अस्थि (नौ) भचा 'वाट' या हे छकू कुने चीभाः व देग त्रा दना: थुनातइ । थुकतं थाई जनजीवन 'वाट' लिसे बुसांनिसे भसीतलेया सम्बन्ध तयातःगु खने दु । नेपायाः विहारं थुलि व्यापक भूमिका हितूगु आःतक खने मदुनि धाःसां ज्यू ।

'वाट' व भिक्षुपि

धुतांगधारी भिक्षुपि बाहेक 'वाट' य चवना-विज्याइपि भिक्षुपिनि न्हियान्हिथंया ज्या छगू कथंया क्रमबद्ध ज्या इवलय बिते जुइ । सुर्वाः त्वय न्हयः सुथ न्हायां प्यताः न्याताः इलय दनी । दनाः खवाः सिले धुनेवं सूत्र पाठ याइ, ध्यान चवनी अथवा अध्ययन याइ । गुहां गुहां भिक्षुपि समूहकथं मुनाः बुद्धरूपयात पूजा याः वनी । निभाः त्वये धुनेवं पिण्डपात्र ज्वनाः भिक्षावनी । उपासक उपासिकापि थःथःगु छेय न्हयःने भन्तेविन्त पियाच्चनी । भन्तेपि न्हयःने भिक्षा वः लिसे पिण्डपात्रय बूगु नसा, फल फुल, मरि तयाबिइ । थुकतं उपासक उपासिकपिसं नं थः न्हायां हे पुथ्य कमाय यानाः निः सुरु याइ । जन्मन्हि वा व्याहाः ये याःगु विशेष महत्वया दिं जुइबले विशेष रूपं भन्तेविन्त दान बिइ । थौंकन्हे न्हायागु बस्तु नं प्लाटिके प्वः चिइगु चलन वः गुलि साःसाःगु त्रवाःक्वाःगु तरकारी सूप, के नं भन्तेविनिगु पिण्डपात्रय दान बिइ । याताया-तया सुविधा जूगुलि ताताःपाःगु 'वाट' य चवनाविज्याः पि विशेष कथं लोकप्रियपि भन्तेविन्त नं छेय हे सःताः भोज-नया लागी निमन्त्रणा याइ ।

भन्तेविन्त पिण्डपात्र बनोबले बाधौनिसे छधौति ई काइ । बौद्धमहत्वया विशेष दिं बले ला तुरन्त हे पिण्डपात्र जाइ । थजःगु दिनय भन्तेपि निधू स्वधू नं भिक्षा

वनी । तर स्वधूलि अप्पो वनी मढ़ु । सुथय् नहेताः व
च्चाताःया दथ्वी जलपान सिध्येकाः भन्तेर्पि संयुक्त पाठ
या थाय् वनी । गुताःनिसे जिल्लताः तदक त्रिपिटक ग्रन्थ
अध्ययन याइ । जिल्लताः थाय्वं 'वाट' य गं (बाजं) थाना हइ । थव भोजन यायेगु ई त्यल धंगुया सुचं खः ।
न्हिनसिया जिनिताः थायेवं भन्तेपिनि छु नये मज्यू ।
लः व सर्वत जक त्वते छ्यू । भोजन सिध्य् धुकाः न्हिनय्
अध्ययन, ध्यान व समुदायसेवाया थःथःगु कथंया ज्याय्
व्यत जुइ । संध्याया इलय् भिक्षुपि फुक अनिवार्य
कथं मुनाः बुद्धपूजा व सूत्रपाठ याइ । अले थःथःगु
ई-व्यः कथं बहनी द्यंवनी अप्पो यानाः भन्तेपि लिबा-
क तत्क न अध्ययन यानाच्चवनी । ध्यानभावना
यानाच्चवनीगुलि ह्य त्यानुगु अनुभव मज्जु । अप्रमादि
मज्जुयागुया उदाहरण कथं भन्तेपिनिगु ताउ द्यनेगु बानि
मडु ।

'वाट' य दइगु भवन व स्मारकत

'वाट' य दुने दइगु महत्वया भवन व स्मारकत
खः - चेदी, उपोसथ, विहार, भन्तेपि च्चनीगु आराम
कुटित । 'चेदी' यात 'वाट' या केन्द्र धाःसां ज्यू । थव
छां देगः वा स्तूप खः । 'चेदी' वैत्यया है थाई शब्द
खः । 'चेदी' 'वाट' या दकले पवित्रगु निर्मित संरचना
खः । 'चेदी' दुने बुद्धया पवित्र धानु (अस्थि, केश, चीवर
आदि) तथातःगु दइ ।

'चेदी' या न्हुःनेसं छां हल दनातःगु दइ । थुकी-
यात - 'उपोसथ' धाइ । थन है संघ मुनेगु व मेमेगु पूजा,
ध्यान, सूत्रपाठया ज्या जुइ । न्हूपि आमणेर व भिक्षुपिन्त
न थन है प्रवज्या बिइ । बाःलिइ छकः जुइगु पातिमोक्ष
पाठ न थन है जुइ । नावं उपासक उपासिकापिन्त धर्म
प्रवचन बिइगु न थन है जू । अष्टमी, पुन्हो, बैशाख

पुन्हीया शीलप्रार्थना, बुद्धपूजा, धर्म उपदेशया ज्या न
थन है जुइ । 'उपोसथ' हल दुने छाय्पातयातःगु बुद्धया
छगू तःधंगु मूर्ति दइ । मूर्ति न्हयःने छ्वंगु चक्रंग थाय्
'वाट' या सकल भन्तेपि न्हुःके कथं दय्का तइ । भन्तेपि
सकले अन मुने म्बाःबले उपासक उपासिकापि न न्ह्यत्तले
अन है दुथ्याइ । 'उपोसथ' हव तःधंसा भन्तेपि व उपास-
कपि न सकले न्हुःने फु । बहनी भन्तेपि बुद्धपूजा व पाठ
यायेत मुनाच्चवनी बलेया दृश्यं भगवान् बुद्ध सजीव तिनि-
बले संघर्पि वस्पोलया न्ह्यःने पयतुनाः बुद्धया सेवा
यानाच्चवनीगु व धर्म श्रवण यानाच्चवनीगु लुमंका बिठ ।

अप्पो पवित्र जूसां 'वाट' य दये है माः धंगु मदुगु
मेगु छगू संरचना ख - 'विहार' । 'विहार' छगू व थं
चिकिचाधंगु उपोसथ खः । 'विहार' या अर्थ भगवान् बुद्ध
आराम यानाच्चियाइगु निजि बवथा खः । 'विहार' य न
उपोसथे थे है कार्यक्रमत जू, तर अप्पो याना: ध्यान
यायेगु व निजि रूपय् सूत्र पाठ यायेगु ज्या जुइ । 'वाट'
य छगू : तावःगु गं न दइ । भन्तेपिनिगु भोजन यायेगु
ईयात सुचं बिइगु व उपोसथे भन्तेपि मुनेगु सुचं बिहत थव
गं थाइगू खः ।

भिक्षुपि च्चनीगु आरामगृहत बल्चा छेनिसे कथा:
दरबार थे सम्पन्न जुइफु । आरामगृहतय्गु सम्पन्नता
'वाट' या उपासक उपासिकापिनिगु श्रद्धा व सम्पन्नताय्
भर परय् जुइ । उपासकत तःमि व भद्रायार्पि जूसा
भन्तेपिनि कुटि दरबार थे ज्ञानः धःया: आधुनिक दुख
सुबिधां सम्पन्न जुइ । चाहे बल्चा जुइमा चाहे दरबार
भन्तेपिन्त भौतिक ऐस आरामलिसे छु सरोकार मडु ।

ततःधंगु 'वाट' य 'हःद्राइ धंगु त्रिपिटक ग्रन्थत
तथातइगु छगू कथंया पुस्तकालय न दइ । 'कानं परियन'
धंगु धर्मोपदेश यायेगु छट्टे है छगू हल न दइ । विभिन्न

चिचीधंगु भवनत मध्ये सीहू उडगु छे विशेष महत्त्वया
जुयाः मेमेगु चिचोरगुः 'चेदी' त दइ, थुपि चेदी' तथगु
गर्भय् विभिन्न महत्वया धारुत तयारःगु दइ। गुरुं गुरुं
'चेदी' दुने 'वाट' या सम्बन्धित समुदायया महत्वपूर्ण
व्यक्तिपिनिगु अस्ति नं तयातइ।

उपसहार

बैंक क बनेकले न्हयाले जि सुगन्ध भन्ते याथाय्
च्वनेगु छ;। वस्पोल च्वनाविज्ञाइगु 'वाट' या नां ख;
—'वाट बोदोरनिवेश'। सुथय् पिहां बनेहू जि निहिच्छिया
लिमलाः फमलाः लिपा 'वाट' य् दुहांवय्। पिचम
कुलामय् निभाः बिउगु ताउ जा: मजाः वयेधुकल।
उपोसथहलपाले 'वाट' या सकले धैंथे भन्तेपि मुनाः
सूत्रपाठ यानाहःगु सः ताये दइ। जि नं सुगन्ध भन्ते—
लिसें तुं उपोसथपाले सूत्र श्रवण यायेत बने। उपोसथ
हल जायेक इवः इवः ह्यासुगु चीवरं प्रज्वलित जुयाः लहाः
निपां बुद्ध रूपयात विन्तियानाः च्वनाच्वंगु दु। छक्षाया
लागी जिगु दुने बलेश फू थें जुयाः निर्वाण आनन्दया
अनुभव जू थें च्वनी। ह्य छहूं याउसे च्वंकाः भन्तेपि—
लिसें तुं सूत्रपाठ सिधयेका: जि लिहांवय्। सुगन्ध भन्तेय,
कुटिइ ध्यंकाः द्यनेत लायाब्यूगु सालुगु लासाय् व्वारातु—
लाः मिखा तिसिइ। मनय् प्रेरणा व शद्वा बिलिबिलि
जाइ। भवित्य तवकं कल्याण जुइमा धंगु तातुनाः वस्पोल
बुद्धं प्रतिपादन यानाविज्ञाःगु धर्म सुमं लुमं मिखा
कृतज्ञतां सजल जुयावइ। उफ्! थव धर्म सिइके मखंगु
सा जिगु जीवन गुलि अर्थहीन जुइगु जुइ।

व्वारातुलाच्वनाह्य जिके अनेक बिचाः बा:
वइच्वनी। ओह! नीन्धासः दे न्हयः भगवान् बुद्धं कना-
विज्ञाःगु धर्म थौं थाई देशय् गुलि शान्त, सम्पन्न व अर्थ—
पूर्ण। वस्पोल बुद्धं उपदेश बियाविज्ञाःगु धर्मयात शुद्ध

कथं स्वाकातयेत व जनजीवनय् योगदान सिद्ध यानातयेत
व 'वाट' गुलि त धंगु भूमिका हिताच्वंगु। थाई संस्कृति
चरित्र व राधित्यता 'वाट' या माध्यसं बुद्धधर्म पूर्वक हे
प्रभावित जूगु खने दु। थौंया विश्वय् छगू सम्पन्न देश
कथं एशिया महाद्वीपय् धस्वाय् फुगुलिइ बुद्धधर्मया यवको
देन दु। वाट या सजीव अस्तित्वं बुद्धधर्म सुद्ध कथं
संरक्षित जुयाः थाई व्यक्तित्वयात इयातुका ब्बूगु दु। 'वाट'
य दुहांवने बले विपिटके उलिखित भगवान् बुद्ध सजीव
तिनिबलेया जेतवन विहार लुमंकाब्यू। भगवान् बुद्धं
प्रतिपादन यानाविज्ञाःगु मौलिक सुद्ध धर्मया रूपय् खने
दुगु बौद्ध वातावरणयात थौंया युगय् नं उलि हे अस्तित्व-
पूर्ण व व्याज्वहारिक रूपे संचालन यानातय् फुगु थाई,
चरित्रयात झोसं साधुवाद अवश्य नं बिइमाः।

दोछि दैन्हयवं मयाक सुरु जूगु जातिमेद, अन्ध
विश्वास, पुरोहितवाद व राजनीतिक दमनं छया छ्या
यानाः झीगु देसय् शुद्ध धर्म प्रायः लोप जुयावने धंक्गु
खः। तर थौं हानं बुद्ध धर्मया पुनर्विकासया ई न्हयःने
वयाच्वंगु दु। धर्मया सहित्यप्रायात र्वाके फुसा देसय् दुने
अमन, चैन व समृद्धि जुइगु संभावनायात तुगलय् तयाः
थाई 'वाट' या निर्वाण व परिचालनपाखे यक्को शिक्षा
प्राप्त याये माःगु दु। झीगु पुलांगु संस्कृति व पुरातत्व-
कथं जक ल्यनाच्वंगु बहाःबहियात आगं ब्वाःपाःद्याया
रूपय् जक रुद्दिवादी धर्मय् सीमित मयासे समुदाय सेवा व
निर्वाण मार्गय् सहाय याये माःगु आवश्यकता खने दयेकः
वःगु दु। झीपि सदांया लागी पतन जुइ न्हयः थौंया
युगया हांश्यायात ब्वाचायेकाः सकल उपासक उपासिका
व भन्तेपि सजग जुइमाःगु दु। नेपालय् नं सलंस; द्वलंद;
'वाट' थे या गु सजीव विहार दयेमाः धंगु आशिका याये
माःगु दु।

सुचं→सुचं

छहे वि. सं. २०४५ पौष महिनान्तरमें २०४६ वैशाखतकया ध्यानशिविरया कार्यक्रम-

पौष

१ गतेनिसें १२ गते तत्क

१५ „ २६ „

माघ

१ गते निसें १२ गते तत्क

१५ „ २६ „

२६ „ २६ „

फागुन

१ गते निसें १२ गते तत्क

१५ „ २६ „

चैत

१ गते निसें १२ गते तत्क

१५ „ २६ „

वैशाख २०४६

१ गते निसें १२ गते तत्क

(मस्तयगु शिविर, स्वन्तुया अनापान)

नेपाल विपश्यना केन्द्र

धर्मशृङ्खला ।

शिविर संचालनको कार्यक्रम

वि. सं. २०४५ पौष १ देखि १२ गतेसम्म

„ „ „ १५ देखि २६ गतेसम्म

„ „ माघ १ देखि १२ गतेसम्म

„ „ „ १५ देखि २६ गतेसम्म

„ „ „ २६ देखि २६ गतेसम्म

(बालबालिकाको ३ दिने आनापान)

वि. सं. २०४५ फाल्गुण १ देखि १२ गतेसम्म

„ „ „ १५ देखि २६ गतेसम्म

„ „ चैत्र १ देखि १२ गतेसम्म

„ „ „ १५ देखि २६ गतेसम्म

„ २०४६ वैशाख १ देखि १२ गतेसम्म

नेपाल विपश्यना केन्द्र

समाचार

जन्मन्हि हन

११०९ कछला थ्थ १, ये-

थनया किन्द्र विहारया अनगारिका विशाखा च्य-
न्यादें वर्यंगु न्हृदयो लसताय् शाक्यानन्द उपसंघनायक
महास्थविर समक्ष पंचशील प्रार्थना व भिक्षु सुबोधानन्द
महास्थविरपांखे बुद्धपूजा जुयाः जन्मन्हि हन । उद्यलय्
धर्मदेशना यानाः भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरं धैवि-
ज्यात— “मनूत शुद्ध ज्वीत प्यता गुण दयेकेमाः । व पेता
गुण धैगु शुद्ध कर्म, शील, समाधि व प्रज्ञा खः । थवे
गुण धर्मं जक मनूया जोचन शुद्ध व पवित्र ज्वीगु सिद्धा-
य जातिपाति, गोत्र व धनं ज्वीगु मखु ।” उबले
भिक्षु संघयात सांघिक दान व अनगारिका एवं उपासक
उपासिकापित भोजनया व्यवस्था नं जूगु खः ।

भव्यरूपं रजत जयन्तो न्यायेकीगु

११०९ थिला थ्थ १, यल -

थन केन्द्र ज्याः न्हाका च्वंगु बुद्धधर्म शिक्षणया छगु
जक संस्थ. ‘नेपाल बौद्ध परियत्ति शिक्षा’ या नीन्वादें वर्यंगु
लसताय् रजत जयन्ती समारोह कथं प्यन्हुयंक ज्याइवः
छःका: बुद्धि हनेत्यंगु दु । उगु बुद्धि हनेत स्वह्य धर्मनुशा-
सकर्पि व नीछह्य सदस्य दुगु रजत जयन्ती समारोह
समिति स्वंगु दु । धर्मनुशासकर्पि मध्यय् महास्थविरपि
संघमहानायक भिक्षु प्रज्ञानन्द, उपसंघनायक भिक्षु शाक्या-
नन्द व डा० आचार्य महानायक भिक्षु अमृतानन्द

च्वनाविज्याःगु दु । अध्यक्ष, उपाध्यक्ष व सचिवय् छसीकथं
महास्थविर भिक्षुपि बुद्धघोष, कुमार काश्यप व ज्ञाणपूर्णिक
च्वनाविज्याःगु दु । निह्य उपसचिव व कोषाध्वक्षय्
छसीकथं भिक्षु शीलभद्र, महेन्द्ररत्न शाक्य व अनगारिका
कमला च्वनाविज्याःगु दु । भेवि सदस्यपि मध्ये भिक्षु
सुदर्शन, अनगारिका धर्मवती, भीम शाक्य, धर्मरत्न
शाक्य, रत्नसुन्दर शाक्य व तेजनारारायण मान्धरपि
दुध्याःगु दु ।

थुगु जयन्तीया व्यवस्था ताःलाकेत गुण् उपसमिति
नं स्वंगु दु । थुकी आर्थिक उपसमितिया संयोजक कथं
राकेश अवाले, लेखत्रतियोगिताया संयोजक महास्थविर
भिक्षु अश्वघोष, प्रवचन प्रतियोगिताया संयोजक केशव
शाक्य, प्रचार प्रसारया संयोजक प्रेमकुमार शाक्य व
बौ. प. शि. या प्रगति विवरण तथा अभिलेखन उपस-
मितिया संयोजक मोहनकाजी ताम्राकारयात लःल्हाःगु
दु ।

थये हे सुवर्ण शाक्य प्रकाशन उपसमितिया संयोजक,
भिक्षु धर्मपाल मंचधृत्यार उपसमितिया संयोजक,
अनगारिका माधवी खाद्य उपसमितिया संयोजक व अमिता
धाख्वा: गोष्ठी उपसमितिया संयोजकय् च्वनाविज्याःगु दु ।
प्यन्हुयंक हनीगु उगु रजय जयन्ती समारोहया ज्याइवः नं
प्रकाशित याःगु दु । प्रकाशित जूकथंया ज्याइवः खः -

२०४५ भाघ ४ गते कुन्हु

- शान्ति पदयात्रा - सुथसिया ११ ता: इलय् लुँखु-
सिया सुमंगल विहारस मुनाः थेनाया यशोधरा
बौद्ध विद्यालयस कवचाङ्गु ।
- यशोधरा बौद्ध विद्यालयस निनसिया १ ता: इलय्
उद्घाटन समारोह ज्वीगु ।
- यशोधरा बौद्ध विद्यालये तु निनसिया २ ता: इलय्
गोष्ठी ज्वीगु ।
- बौद्ध परियति शिक्षाया रजत जयन्ती स्मारिका
पिनीगु ।

२०४५ माघ ५ गते कुन्हु

येंया धर्मकीति विहार सीघलय् निनसिया १ ता:
इलय् लेख प्रतियोगिता ज्वीगु ।

२०४५ माघ ६ गते कुन्हु

येंया गणभाविहारय् निनसिया १ ता: इलय् वक्तृ-
त्वकला प्रतियोगिता ज्वीगु ।

२०४५ माघ ८ गते कुन्हु

यशोधरा बौद्ध विद्यालये निनसिया १ ता: इलय्
पुरस्कार वितरण तथा समाप्तन समारोह ज्वीगु ।

ध्यानया अभ्यास

१९०९ कछला गा ३०, यल -

थनया पूच्चया बानागिरि पर्वतय चंगु अक्षेश्वर
महाविहारया ध्यानकक्षय चंगु शावण १ गतेनिसे निहं
सुथसिया ५ ता: इलेनिसे सुथसिया ९ ता: ई तक ध्यान-
भावनाया ज्याइवः न्हानाच्चंगु दु । अस निहं जियाह्या
साधकतसे अभ्यास यानाच्चंगु दु । थुकथं थःथःत अनुकू-
लकथं साधनाय मनवंपि साधकतयत बौद्धविहार तथा
समाज सुधार समिति इनाप यानाच्चंगु दु ।

आजीवन सदस्यय् थप

११०९ थिला थव द, ये-

आनन्दभूमि लयपैया आजीवन ग्राहकय थलया
सुगतराज वज्ञाचार्य वनबाहा: व बाबुकाजी कयगु
इलाननि निहा थपयज्गु दु ।

रचजयन्ती हनेत हाप

११०९ थिला थव द, यल-

अखिल नेपाल भिक्षु महासंघद्वारा संचालित नेपाल
बौद्ध परियति शिक्षाय रजति जयन्ती ज्ञाः धायेक हनेता
लागी आर्थिक उपसमितिया इनाप कथं आ तक १२७६दा दाँ
हापं प्राप्त ज्गु दु । हावंद्यूपि निम्न दातापिसं पुण्य
संवय यागु दु । मोतिलाल शिल्पकारपाखे १५०१/
धर्मबहादुर धाख्वापाखे १४०१/-, १००१ व्यूपि भिक्षु
ज्ञानपूणिक महास्थविर व सिद्धिबहादुर शाक्य, बेतिमाया
शाक्यपाखे ५५६/-, ५०१/-, व्यूपि केशबकुमार शाक्य,
पवित्रबहादुर वज्ञाचार्य, राजेश अवाले, खड्गसिंह लामा,
हेराकाजी सुजिकाः, रमेश अवाले, तीर्थराज बैद्य व भीम
शाक्य । थथे हे ३००/- व्यूपि कीतिबहादुर लेंबंजाः,
मिक्षु धर्मपाल, बाबुकाजी शाक्य, मदन धाख्वाः व सा-
मुलाल अवाले खः । हेराकाजी अवालेपाखे ३५०/-,
२००/- व्यूपि अनगारिकापि ज्ञानशीला, सत्यशीला,
शीतवती व ज्ञानवतीपि खः । चरद्वबहादुर पाखे १००/-
तका धं प्राप्त ज्गु खः ।

पुन्हीया उत्सव

थनया आ. गा. प. स चंगु शाक्यमुनि विहारय
दैयदर्श थे थुखुसी न कर्तिपुन्हीया लसताय उत्सव विभिन्न
ज्याइवःहना: वत्रचायेकल । थुध्यलय बुद्धमन्दिरया चत्यय
स्वायाल छाय्या: गिलान प्रत्यय पूजा, दीपावली व दापा
भजन न यानाः जागराम चबन । सुथसिया नित्यपूजायाँ

लिपा ज्ञानमाला भजन समूहपाखें भजन जुयाःलि बुद्धपूजा
 एवं प्रवचन नं जुल । उबलय् प्रदीप शाकय व उत्तम
 शाक्यर्पिंसं बुद्धधर्मया विषये कवचाला: कतिपूर्णीया मह-
 त्वया बारय् न्ववानाविज्यात । अथे हे बौद्धसंघया सचिव
 लालधन शाक्यं उगु विहारया गतिविधि न्हृथनाः छु दं
 न्हृःनिसें वर्षावासया इलय् छहा हे जक नं भिक्षुयात
 वर्षावास तये मखंगु व भिक्षुमहासंघपाखें नं गुहा नं
 भिक्षुयात वर्षावास तयेत छ्वयाहये मफैगु खें न्हृथनाहः
 गुली दुःख प्वकाविज्यात । भिक्षु व अनगारिका सु नं
 उपस्थित मजूसां अनया श्रद्धालु उपासक उपासिकापि
 मुनाः श्रद्धा व कर्तव्य कथं उत्सव हनाः दापा भजन व
 पुण्यानुमोदन तकं यानाः कवचायेके खंगुली बौद्धसंघपाखें
 वस्पोलं मुभाय् वियाविज्यात ।

उकुन्हु हे आनन्द वजाचार्यपाखें चैत्यपूजा याका:
 चूडाकर्म समितिया सम्पूर्ण शाक्यबन्धुर्पि मुका: पुरोहित
 गुह वजाचार्ययात दानप्रदानया नापं भजन दीपावली
 सहितं करुणा चैत्य, भिद्वः चैत्य, समुद्वः चैत्य, बर्मा चैत्य
 व तेरं चैत्यय् स्वां स्वामालं छायपा पूजा उत्सव जुल ।

घाचोकय् बौद्धकार्यक्रम

११०९ थिला थ्व द, कास्की-

थनया धर्मशीला विहार पोखराया ज्ञानमाला भजन-
 या आयोजनाय् माछापुच्छे बुद्धविहार गुफाङाँडा घाचोकय्
 बुद्धपूजा व धर्मदेशना झज्जःधायेक जुल । पंचशील प्रार्थना
 व बुद्धपूजायां लिपा माछापुच्छे गा. पं. धाचोकया प्रधान
 पंच, धर्मोदयसभा कास्की शाखाया सभापति बिलबहादुर
 गुरुड व उपासिका संघ पोखराया अध्यक्ष उत्तरकुमारी
 पालिखेपिनिपाखें बुद्धधर्म व संघया बारय् स्वाचुगुःवचु
 प्रस्तुत जुल । अनया ज्या खेया लागी स्वामी दयादद
 गिरिपाखे झन्दं छगू त्या रोपनि बँ प्रदान जुल । थुब्बलय्
 संघाराम भिक्षु तालीम केन्द्रया भिक्षु मैत्री नेपाःया बुद्ध-
 धर्म व बौद्ध एकताया विषये धर्मदेशना यानाविज्यात ।
 थुव्यलय् निशुल्क स्वास्थ्य परीक्षण, निशुल्क वासः प्रदान,
 झन्दै झिन्दैः दां बतिया वासः प्रदान जूगु जुल । १३४
 हाया स्वास्थ्य परीक्षण जूगु उब्बलय् छहा भिक्षु प्रह्वा अन-
 गारिकापि व च्येछहा उपासक उपासिकापि जाना: घाचोक
 धर्मसमाजाय् स्वापू तया: २३ दा- तका दां उगु धर्मसभा
 व अनया मध्यामिक विद्यालययात हापं वियाथकूगु जुल ।

